

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Ondřej Perušič

Sportovec jako podnikatel

Vybrané aspekty sportovní činnosti v rámci obchodního práva

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tomáš Horáček, Ph.D.

Katedra: Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 13.5.2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 175 835 znaků včetně mezer.

V Praze dne 13.5.2022

.....

Ondřej Perušič

Rád bych touto cestou poděkoval vedoucímu mé práce JUDr. Tomáši Horáčkovi, Ph.D. za jeho ochotu, pomoc a především trpělivost při psaní této práce. Rád bych poděkoval také svým nejbližším za veškerou podporu, které se mi při studiu a psaní této diplomové práce dostalo.

Obsah

Úvod.....	6
1. Povaha sportovní činnosti, sporty individuální a kolektivní.....	7
1.1 Individuální a kolektivní sporty.....	7
1.2 Charakteristika jednotlivých kategorií.....	9
2. Sportovec jako podnikatel.....	13
2.1 Podnikatel a znaky podnikání.....	13
2.1.1 Samostatnost.....	13
2.1.2 Vlastní účet a odpovědnost.....	18
2.1.3 Výdělečnost.....	21
2.1.4 Způsob výkonu činnosti.....	22
2.1.5 Soustavnost a ziskovost.....	24
2.2 Shrnutí.....	25
3. Postavení sportovce jako podnikatele.....	29
3.1 Obecný úvod.....	29
3.2 Ekonomická perspektiva v povahou kolektivních sportech.....	29
3.3 Odlišnosti u povahou individuálních sportů.....	31
3.4 Sportovec jako slabší strana.....	32
4. Smlouvy uzavírané sportovcem v rámci podnikatelské činnosti.....	34
4.1 Obecný úvod.....	34
4.2 Smlouvy v povahou kolektivních sportech.....	34
4.2.1 Profesionální smlouva.....	35
4.2.1.1 Úprava profesionální smlouvy v ČR.....	36
4.2.1.2 Vliv sportovních předpisů na podobu profesionální smlouvy.....	37
4.2.2 Shrnutí.....	40
4.3 Smlouvy v povahou individuálních sportech.....	41

4.3.1 Smlouva se členy realizačního týmu.....	42
4.3.2 Smlouva sponzorská a smlouva o reklamě.....	42
4.4 Další smluvní druhy.....	45
4.4.1 Smlouva o reprezentaci.....	45
4.4.1.1 Smlouva o reprezentaci u sportů povahou kolektivních.....	45
4.4.1.2 Smlouva o reprezentaci ve sportech povahou individuálních.....	46
4.4.2 Smlouva s agentem.....	47
4.4.3 Smlouva s mezinárodní sportovní organizací.....	49
4.5 Shrnutí.....	52
5. Sportovec jako strana sporu.....	55
5.1 Obecný úvod.....	55
5.2 Dělení sporů a druhy řízení ve sportu.....	56
5.3 Spory ze smluv a otázka neúčinnosti rozhodčích doložek.....	58
5.4 Sportovec jako strana dopingového sporu.....	60
5.5 Vybrané problémy systematiky právní ochrany sportovce.....	61
5.5.1 Obecný úvod.....	61
5.5.2 Soukromoprávní povaha CAS.....	62
5.5.3 Nezávislost a nestrannost CAS.....	63
5.5.4 Závaznost rozhodnutí CAS.....	63
5.6 Evropské právo a sport.....	64
Závěr.....	66
Seznam použitých zdrojů.....	70
Abstrakt.....	77
Abstract.....	78

Úvod

Sport je oblast, která zažila zejména v posledních dekádách obrovský a velmi rychlý rozvoj. Sportovci dnes více než kdykoliv v minulosti hrají významnou roli ve společnosti. Kromě role sportovní lze zmínit velkou a stále narůstající ekonomickou sílu, anebo značnou možnost různými způsoby ovlivňovat veřejný prostor a veřejné mínění.

Kromě vlastní sportovní kariéry a blízkému vztahu ke sportu obecně mě k sepsání této práce vedl hlavně neutěšený stav sport regulující legislativy. Na následujících stránkách jsem si proto vytyčil několik cílů a témat, kterým bych se rád věnoval. Některé pasáže se zaměřují na to, jakým způsobem na sportovce v roli podnikatele nahlížíme a čím se liší výkon takové činnosti od všeobecně rozšířené představy o podnikání. Další kapitoly se věnují konkrétním oblastem sportovcova podnikání, zvláštním druhům závazků a právních vztahů, které sportovci navazují, a v neposlední řadě jejich právní úpravě. Všechny výše zmíněné aspekty s sebou nesou mnoho teoretických, ale i praktických problémů, na které by v ideálním případě měla právní regulace být schopna reagovat a reflektovat je. Součástí by tedy mělo být nejen popsání těchto úskalí fungování sportovce jako podnikatele, ale i zhodnocení jejich dosavadního řešení.

Výstupem mé práce by pak kromě shrnutí výše nastíněného měl být i návrh řešení, jakési doporučení de lege ferenda, které by vycházelo z poznatků obsažených na předchozích stránkách.

Jelikož lze jen s obtížemi obsáhnout celou sportovní problematiku v práci tohoto rozsahu, zvolil jsem si několik témat, kterým se chci věnovat podrobněji, a tedy na úkor témat jiných. Hlavním kritériem byla často míra, do jaké odlišují výkon činnosti podnikatele u sportovců od klasického, „tradičního“ podnikání, jak ho zná velká část veřejnosti. Jednotlivé kapitoly se tedy budou věnovat nejprve rozboru znaků podnikání a jejich projevům u sportovní činnosti a dále upozornění na některé terminologické potíže spojené s pojímáním sportu jako jednoho kompaktního odvětví. Následující kapitoly pak budou pokrývat dvě obsahově největší oblasti sportovního podnikání, a to smluvní právo, proces uzavírání smluv a jejich druhy. Poslední pasáž bude věnována na to navazujícím sporům s účastí sportovce-podnikatele, postavení sportovce z hlediska právní ochrany jeho zájmů a systematizace sporů a také institucí poskytujících právní ochranu.

1. Povaha sportovní činnosti, sporty individuální a kolektivní

1.1 Individuální a kolektivní sporty

Tato práce je věnována sportovci a jeho vystupování v právních vztazích, jež navazuje během svého působení na poli profesionálního sportu. Přesto považuji za důležité první kapitulu věnovat rozdělení na první pohled banálnímu, leč důležitému pro lepší porozumění celé práci i tématu jako takovému. Sport v dnešní době totiž v sobě zahrnuje nepřehledné množství odvětví a disciplín, ve kterých lze soutěžit – od nepřehledného množství různých variant bojových sportů až po soupeření v hraní počítačových her, které věrně kopíruje technologický vývoj lidstva a kromě uznání za sport se hlásí i o účast na olympijských hrách. Tak široké spektrum lze jen velmi obtížně beze zbytku subsumovat pod dva pojmy či dvě kategorie, ale i zde existují výjimky. Dělení na sporty kolektivní a individuální je skoro stejně staré jako organizované provozování sportovní činnosti. Jedná se o rozlišování přehledné, srozumitelné a jasné. Z právního hlediska však samo o sobě nemůže být dostačující bez dalších nástrojů, které by pomohly lépe zohledňovat specifickou povahu určitých odvětví.

Dle všeobecně uznávaných pravidel jsou individuální sporty vymezeny jako takové, kde tento sport provozuje či se účastní pouze jeden soutěžící nebo hráč v dané disciplíně. Kolektivní sporty jsou pak definovány jako sporty provozované týmy o dvou a více hráčích, kteří společnými silami tvoří výsledný výkon.¹

Jak již bylo řečeno, jedná se o rozdělení přehledné a jednoduché, ale pro účely této práce jen těžko použitelné. Důvodem je fakt, že rozdělení na individuální a kolektivní sporty nereflakuje zcela přesně reálnou situaci z právního hlediska. Existuje mnoho sportů v obou kategoriích, které naplňují právní znaky charakteristické pro skupinu druhou. Z právní perspektivy je totiž pro působení sportovce jako podnikatele více než počet hráčů relevantní postavení sportovce vůči stranám, se kterými vstupuje do právních vztahů, kde se v takovém schématu vztahů nachází a jakým způsobem interaguje s jednotlivými stranami.

Současně je poměrně obtížná snaha o definování, popsání a následnou regulaci tak velkého počtu jednotlivých sportovních odvětví, variant a disciplín. Pro popsání právního fungování sportovce v roli podnikatele nemůže tradiční dělení na kolektivní a individuální sporty stačit, a to z několika důvodů, z nichž zmíním dva nejdůležitější:

¹ Kolektivní sport. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Kolektivn%C3%AD_sport#:~:text=Kolektivn%C3%AD%20sport%20je%20opake m%20individu%C3%A1ln%C3%ADho,ne%C5%BE%20individu%C3%A1ln%C3%ADmi%20v%C3%BDkony%20jednotliv%C3%BDch%20hr%C3%A1%C4%8D%C5%AF [cit. 2022-04-12].

- a) Příslušné oblasti jsou příliš velké. Pokud bychom se celou sportovní oblast pokusili rozdělit na dvě takto obsáhlé oblasti, pak ztrácíme možnost proniknout hlouběji do podstaty tématu a popsat i některé menší nebo méně výrazné rozdíly.
- b) Klasické dělení nemůže stačit ani proto, že obchodněprávní povaha sportovní činnosti zpravidla nekopíruje metodicky danou strukturu sportu. Velké množství kolektivních sportů, které se hrají v menších kolektivech, anebo fungují jako jedna z odvozených variant původního sportu, se chovají jako sporty individuální. Příkladem může být tenisová čtyřhra nebo beachvolejbal, jakožto varianty odvozené z tradičních sportů tenisového „singlu“ a klasické, tzv. „šestkové“ varianty volejbalu. Následováním všeobecně uznávaného rozdělení bych se tak při snaze o obsazení celého tématu mohl dostat do situace, ve které bych nemohl svou charakteristiku některých znaků podnikání opřít o jasně danou terminologii jednoduše proto, že standardní pojetí není pro takovou práci užitečné.

Při snaze, jak se s takovou hrozbou terminologického zkreslení vypořádat, se nabízí hned několik možností. Mohl bych se pokusit vytvořit vlastní pojmosloví, které by lépe reflektovalo poměry v moderním sportu a pomohlo by lépe zvýraznit rozdíly mezi jednotlivými odvětvími či druhy sportů. Taková varianta by však vyžadovala větší rozsah a těžiště mé práce by mělo ležet jinde než ve snaze popsat vlastními slovy strukturu právních vztahů v moderním sportu.

Druhou variantou by bylo popisovat tyto rozdíly vždy ad hoc, při konkrétním sportu, institutu či pojmu, o kterém budu hovořit. Mé obavy u této varianty řešení se z velké části opírají o problém vzniku práce, která nemá jasnou strukturu. Terminologie by u zpracování takového tématu měla plnit funkci jakéhosi pojiva, které pomáhá držet práci pohromadě, prostupuje ji jako celek a umožňuje komplexní pochopení dané problematiky ze strany čtenáře. Rezignace na jakékoliv jednotné pojmosloví by tedy dle mého názoru vedla ke vzniku poměrně chaotického pojednání, které by často působilo dojmem, že si autor příklady vybírá bez jakéhokoliv obecnějšího náhledu na problematiku vždy podle toho, zda a jak zrovna podporují jeho teze.

Lze tedy shrnout, že z hlediska postavení sportovce a jakési sítě vztahů, které jako podnikatel navazuje, je dle mého názoru důležité použít definici jinou. Ve snaze nalézt kompromis mezi oběma výše uvedenými variantami jsem se rozhodl používat v této práci dva pojmy, které jsou lingvisticky velmi podobné původním, ale ve významové rovině se od nich liší. Sporty v této práci hodlám dělit na sporty „povahou kolektivní“ a „povahou individuální“.

Uvědomuji si, že jde o zdánlivě banální záležitost, která by nemusela být součástí této práce. Rád bych však poukázal na to, že jsem se nasetkal zatím s jednotnou právní terminologií, která by zohledňovala rozdílnosti v právní úpravě jednotlivých odvětví či sportů. I to dle mého názoru ilustruje stav, v jakém se tuzemská právní úprava nachází, neboť jednotná terminologie by

měla být vždy základem a východiskem pro jakékoliv změny, neboť její absence výrazně snižuje schopnost problémy pojmenovat a následně diskutovat.

1.2 Charakteristika jednotlivých kategorií

V profesionálním sportu existují právní znaky, vztahy i potřeby, které mají různá odvětví a disciplíny společné navzdory jinak naprosto rozdílnému charakteru. Jde o logický důsledek toho, že zájmy zúčastněných stran jsou často obecněji formulovatelné, nikoliv vázané na danou sportovní činnost jako takovou. Na straně klubu se zpravidla jedná o zájmy ekonomické, finanční či mediální. U sportovců jsou často rozšířeny ještě o zájmy zdravotní, a to nejen o ochranu pouze zdraví fyzického, ale i v poslední době stále více diskutovaného zdraví psychického.^{2,3}

Za účelem sledování těchto zájmů vstupují sportovci do různých právních vztahů. Jeden z hlavních rozdílů mezi sporty povahou kolektivními a těmi povahou individuálními je právě v tom, kdo do těchto vztahů vstupuje – zda je sportovec uzavírá sám, a výsledná síť je proto centrována okolo osoby sportovce, nebo zda velkou část těchto zájmů zprostředkovává pro sportovce klub, který tyto vztahy navazuje bez ohledu na ujednání se sportovcem a konkrétním hráčem či závodníkům je pak pouze zajišťuje.

Pro účely popisu představují jednodušší a lépe strukturovanou variantu sporty povahou kolektivní. Jádrem takové sítě vztahů je zpravidla jeden oboustranný závazek mezi hráčem a klubem či oddílem, jež reprezentuje. Takový závazek má v České republice zpravidla formu inominátní smlouvy dle § 1746 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. (dále jen „občanský zákoník“ či zkráceně „obč. zák.“), anebo může být více specifikován a naplňovat znaky profesionální smlouvy, které mohou být stanoveny nejen zákonem, ale i předpisy dané sportovní asociace či svazu. Regulace takových požadavků může nabývat různé intenzity. Příkladem země s vyšší mírou regulace je Francie, jejíž legislativa ukotvila minimální požadavky na jakoukoli profesionální smlouvu přímo v zákoně o sportu a v kolektivní smlouvě.^{4,5,6} Opačným příkladem země bez jakékoli regulace je naopak Česká republika, kde kromě dlouhodobější diskuze o podřazení

² How the Tokyo Olympics Changed the Conversation About Athletes' Mental Health [online]. Dostupné z: <https://time.com/6088078/mental-health-olympics-simone-biles/> [cit. 2022-04-12].

³ Simone Biles opens up about her mental health post-Olympics: 'I'm still scared to do gymnastics' [online]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/10/22/sport/simone-biles-gymnastics-spt/index.html> [cit. 2022-04-12].

⁴ JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 50–52. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.

⁵ Code du sport, [online]. version consolidée au 1 avril 2022. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006071318/> [cit. 2022-04-12].

⁶ Convention collective nationale du sport du 7 juillet 2005 étendue par arrêté du 21 novembre 2006 [online]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/conv_coll/id/KALICONT000017577652 [cit. 2022-04-12].

sportovců v některých sportech pod pracovní právo^{7,8} nedochází ani k výraznějšímu posunu v procesu standardizace smluvního ujednání obou stran.⁹ Jedinou regulaci tak představují předpisy některých mezinárodních sportovních organizací, jak je tomu například u fotbalu.

Pro lepší představu se pokusím demonstrovat výše uvedený závazek na příkladu fungování fotbalového klubu a jeho zajištění určitých sportovcových zájmů či potřeb. V případě fotbalového klubu je jádrem celé struktury klub jako takový, nicméně klíčovým pro funkci celé sítě je smluvní ujednání mezi sportovcem a klubem. Sportovec se zpravidla zavazuje vykonávat pro klub určitou sportovní činnost, jejíž podstatou bývá účast na týmových trénincích a zápasech, rozumná míra péče o své zdraví včetně životosprávy a regenerace a běžně i mediální aktivity s klubem spojené. Povinnosti na straně klubu často směřují do oblasti umožnění takového působení – poskytnutí adekvátních podmínek včetně trenérů a spoluhráčů, zajištění lékařské či fyzioterapeutické péče a už z definice profesionálního sportu vyplývající vyplácení mzdy za odváděnou práci a s tím související uspokojování ekonomických zájmů sportovce. Klub, v českém prostředí obvykle fungující ve formě spolku dle občanského zákoníku, je subjektem hospodařícím bez ohledu na smlouvu s konkrétním hráčem, a proto vstupuje do velkého množství dalších vztahů, ať už jde o administrativní pracovníky, realizační tým, další hráče nebo dodavatele dalších produktů a služeb – hřiště a zázemí, budování mediálního obrazu či dodání zdravotnických pomůcek. Sportovec tedy má v tomto případě přístup k takovým službám a produktům pouze nepřímý, na základě smlouvy mezi ním a klubem.

Dalším rozdílem oproti sportům povahou individuálním je míra volnosti nejen co do výkonu činnosti samotné (jen těžko bychom si mohli představit přizpůsobení času tréninků požadavkům všech dvaceti členů týmu), ale i z hlediska právních závazků a jeho volnosti smluvní. Možnost uzavírat kontrakty s osobními sponzory nebo trenéry je většinou mnohonásobně menší právě v síti vztahů, jejímž středem je klub. Sportovec v tuto chvíli ve smlouvě s daným klubem přebírá částečně i závazky vůči klubovým sponzorům a dalším osobám podílejícím se na fungování takové struktury. Obvykle je kompromis stále relativně dosažitelný, nicméně oficiální akce v gesci klubu nebo jiné události specifikované ve smlouvě podléhají regulaci ze strany tohoto klubu. Typickým příkladem může být koexistence osobního sponzora – oděvní značky - a

⁷ Fotbalisté jako OSVČ. V Česku realita, v cizině nevidaná věc [online]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fotbaliste-jako-osvc-v-cesku-realita-v-cizine-nevidana-vec-142234#source=hp&seq_no=5&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz [cit. 2022-04-12].

⁸ Pauly: Profí sport je jízda na tygrovi, žádný pracovní poměr vás neochrání [online]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/pauly-profi-sport-je-jizda-na-tygrovi-zadny-pracovni-pomer-vas-neochrani-102927> [cit. 2022-04-12].

⁹ JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 6–7. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.

povinnost vystupovat při trénincích, cestách na zápas a dalších mediálně sledovaných akcích v oblečení a barvách klubu.

V praxi fungují sporty povahou kolektivní velmi často na bázi právních vztahů, které se velmi blíží pracovněprávnímu vztahu, pokud o pracovněprávní vztahy přímo nejde. Jedná se zpravidla o sporty s větším množstvím hráčů, jako jsou fotbal, lední hokej či basketbal, kdy základem těchto vztahů je vztah klub – hráč. Klub pak je pomyslným středem či prostředníkem u většiny potenciálních vztahů mezi sponzory, hráči, médii a dalšími subjekty. Výjimku představují hráčští agenti, kteří již z podstaty svého zaměstnání stojí na straně hráčů a jsou právně propojeni zpravidla pouze s nimi. Podoba takových vztahů pak může nabývat forem – od zaměstnaneckých poměrů ve smyslu úpravy dle § 2 a násl. zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce (dále jen „zákoník práce“), až po osoby samostatně výdělečně činné, které na základě smluvního vztahu pro klub odvádějí určitou práci či poskytují službu. Jak již bylo řečeno, Česká republika představuje v tomto ohledu v rámci západního světa výjimku, neboť velmi významně převládá druhá z uvedených možností.

Pro sporty povahou individuální je typické uspořádání, ve kterém sportovec sám stojí uprostřed sítě vztahů a může si také sám zvolit, do jakých vztahů vstoupí a do jakých nikoliv. To je také samotným základem pojmu smluvní volnost. V některých jednáních sice může být zastupován agentem či manažerem, nicméně takové zastoupení vzniká na základě smlouvy a pro určitý druh jednání. Často se jedná o řešení v případě elitních profesionálních sportovců, kteří již nemohou skloubit plnohodnotnou přípravu na sportovní výkon s vyjednáváním o podmínkách spolupráce a dalších aspektech ekonomické a mediální stránky jejich kariéry. Na první pohled by se zdálo, že oba druhy vztahů mají podobné rysy a mohlo by jít o nástroje svým způsobem stejné – manažer na sebe, podobně jako klub, přebírá určité závazky a zodpovídá tak za výsledek určitého jednání, ať už je to poskytnutí určitých služeb, uzavření smlouvy a mnoho dalších. Zásadním rozdílem, který také oba sporty odlišuje, je však i v tomto případě určitá svoboda v rozhodování. Zatímco rozhodnutí přenést výkon určité činnosti na agenta nebo manažera je volitelné a zcela v moci sportovce, v případě klubu se blíží rozhodnutí obligatornímu. Sportovec si pochopitelně může vybrat, zda uzavře smlouvu právě s tímto konkrétním klubem, ale vždy je k profesionálnímu působení povinen uzavřít smlouvu aspoň s nějakým z klubů. Soutěže jsou totiž v některých sportech organizovány na klubovém principu a není zde možnost fungovat mimo ně. U manažera či agenta jde tedy o jednání, jehož výsledek je plně závislý na vůli sportovce, a je tedy zcela legitimní rozhodnout se do žádného takového vztahu nevstupovat. Důvodem pro časté uzavírání takových smluv o zastupování je zpravidla možnost získat lepší a kvalitnější služby ze strany

agenta a s tím spojené ekonomické benefity z takového jednání. Povahou kolektivní sporty nabízejí v tomto ohledu pouze notně okleštěnou možnost volby.

Mezi sporty povahou individuální se velmi často řadí odvětví individuálních a malých kolektivních sportů. Příkladem mohou být tenisté a tenistky, beachvolejbalové páry či snowboardisté. Výjimku v tomto případě mohou představovat účastníci atletických disciplín, protože zde je oproti zbytku povahou individuálních sportů patrná větší centralizace pod příslušným sportovním centrem, ať už armádním, policejním či vysokoškolským. Sportovci u sportů povahou individuálních jsou velmi často sami středem sítě vztahů, kterou jako podnikatelé navazují. Často čerpají prostředky pro své podnikání z mnoha různě velkých zdrojů, které jednotlivě zpravidla nemohou po ekonomické stránce sportovce-podnikatele dostatečně zajistit. Sportovec pak na sebe váže všechny zúčastněné subjekty, od sportovních manažerů, agentů přes sportovní svazy a již zmíněná centra až po soukromoprávní korporace, které často fungují jako poskytovatelé sponzoringu. Ve schématu vztahů, jaké sportovci v roli podnikatelů navazují, lze spatřovat právě největší rozdíl mezi sporty povahou kolektivními a individuálními. Je důležité vnímat tyto dva pojmy výhradně prizmatem mé práce, tudíž vztahem sportovce v roli podnikatele s dalšími subjekty. Pracovněprávní vztahy se mohou v různém rozsahu objevit u obou kategorií a jistě je bude nutné zmínit v dalších částech této práce. Jedná se však o kategorii, která není hlavním tématem sama o sobě, pouze je jeho nedílnou součástí.

2. Sportovec jako podnikatel

2.1 Podnikatel a znaky podnikání

Definice podnikatele je v občanském zákoníku z roku 2012 vymezena několika vlastnostmi, které jeho obchodní působení musí splňovat, aby bylo považováno za podnikání:

Základní formulaci obsahuje § 420 obč. zák.:

„(1) Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.

(2) Pro účely ochrany spotřebitele a pro účely § 1963 se za podnikatele považuje také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele.“

Z prvního odstavce tohoto paragrafu tedy plynou následující znaky, které v dalších bodech rozeberu podrobněji.

2.1.1 Samostatnost

Samostatnost je jedním ze základních znaků a podmínek podnikání. Jde o vlastnost, která odlišuje podnikání od závislé práce a dalších druhů výdělečné činnosti.¹⁰ Samostatnost se projevuje nejen absencí vztahu nadřízenosti a podřízenosti ve smyslu § 2 zákoníku práce, ale i možností aktivně určovat klíčové náležitosti svého podnikání – od obecných až po konkrétní řešení jednotlivých problémů či situací. To ovšem nevylučuje možnost zavázat se v rámci smluvního ujednání k plnění smluvních povinností anebo k přijímání něčích pokynů či příkazů za účelem naplnění cíle, s jakým byla tato smlouva uzavřena. Příkladem takového ujednání jsou typicky smlouvy o dílo či o obchodním zastoupení.¹¹

V případě sportovců se samostatnost jejich činnosti projevuje dle mého názoru ve dvou hlavních rovinách. Tou první, která každého z nás pravděpodobně napadne a která by se dala nazvat „oficiální“, je samotná účast na trénincích, zápasech, a to včetně herních rozhodnutí. Lze

¹⁰ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLIOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan a kolektiv. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 58–64. ISBN 978-80-7552-333-4.

¹¹ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLIOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan a kolektiv. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 58–64. ISBN 978-80-7552-333-4.

sem zahrnout i plánování přípravy, velmi často i volbu osob, se kterými chce sportovec spolupracovat a které budou tvořit jeho realizační tým. Druhá rovina, dle mého názoru alespoň částečně neoficiální, je úzce spjata se samotnou povahou profesionálního sportu. Navzdory velmi zjednodušené představě, profesionální sport, a to zejména na té nejvyšší úrovni, již dávno není jen výhradně záležitostí tréninkových dávek a následných výkonů při zápasech či závodech. Právě sportovci, kteří provozují danou činnost jako zdroj obživy, musí často přistoupit na celou řadu omezení a zásad, které je nutné implementovat do jejich života. Může se jednat o omezení sociálních aktivit, změnu stravování, či vyhnutí se rizikovým aktivitám, a to nejen sportovním. Při ujednáních mezi hráčem a klubem nebo reprezentantem a příslušným sportovním svazem se můžeme setkat i s požadavky na důstojné vystupování na veřejnosti a vzornou reprezentaci takové organizace.

Přestože jsou tato omezení velmi často buď implicitní, ve smlouvách ani ujednáních neuvedená, hrají velmi důležitou roli. V dnešní době se již často můžeme setkat s případy, kdy jsou daná omezení definována alespoň velmi obecně, což lze vnímat jako určitý kompromis mezi příliš podrobnou úpravou, která by v tomto případě mohla působit v praxi velké potíže, a snahou o definování určitého minima či standardu, které lze od sportovce očekávat, což opět poukazuje na stále větší a větší význam, který takové zásady a omezení mají pro úspěšné vykonávání hlavní, sportovní činnosti.

Kromě rozhodnutí, jakým způsobem bude sportovec danou činnost během tréninku či zápasu vykonávat, se samostatnost může projevat i volbou místa a času. Je však nutné zmínit, že taková volba je charakteristická především pro sporty povahou individuální, kde sportovec nemusí brát ohled na větší kolektiv a zejména místo a čas, ale i samotné provedení může do jisté míry vycházet z dohody s trenérem či spoluhráčem. Právě tato nastíněná flexibilita je jedním z důvodů, proč dle mého názoru naplňují sporty povahou individuální do výrazně vyšší míry zákonné znaky podnikání, zejména co do samostatnosti.

V povahou kolektivních sportech je téměř vždy samostatnost limitována z důvodu větší efektivity, neboť na výsledném výkonu se podílí poměrně početná skupina jedinců. V takovém případě je vyšší centralizace a koncentrace rozhodovacích pravomocí v rukou týmového manažera či trenéra žádoucí.

Právě nízká míra samostatnosti je častým důvodem kritiky podnikání u sportů povahou kolektivních, které navzdory právnímu rámci podnikání vykazuje velmi často znaky závislé

práce.^{12,13,14} Asi nejznámějším příkladem takového stavu je prostředí českého fotbalu, kde i přes opakované připomínky a doporučení ze strany evropské fotbalové asociace UEFA drtivá většina fotbalistů působí v roli podnikatele. Česká republika je tak jednou z posledních zemí Evropské unie, která nepřešla na pracovněprávní podobu vzájemných vztahů mezi hráči a kluby.¹⁵

Problémem je nejen postavení stran při uzavírání smlouvy, ale i následný výkon činnosti. Při uzavírání smluv, kterému budu věnovat jednu z následujících kapitol, se u povahou kolektivních sportů jen zřídka jedná o dvě rovnocenné strany. Určitá míra samostatnosti sice dovoluje sportovci či jeho agentovi návrh smlouvy odmítnout či pozměnit, ale vzhledem k prostředkům, kterými strany disponují, se nedá hovořit o příslovečné „rovnosti zbraní“. Právě naopak, často se z hlediska postavení účastníků jedná o proces, který má velmi blízko k uzavírání smluv adhezních. Navzdory časté nerovnosti v postavení je však potřeba zdůraznit, že jakési minimální požadavky samostatnosti jsou zde naplněny. Argumentaci pracující s prvkem samostatnosti při uzavírání smluv se věnuje i Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí z roku 2017.¹⁶

U činnosti samotné je pak sportovec u sportů povahou kolektivních významně vázán pokyny klubu, a to nejen místem a časem výkonu činnosti, ale i jejím způsobem a rozsahem. Role trenéra či týmového manažera vůči hráči má velmi blízko k pozici nadřízeného v pracovněprávní úpravě. Pokyny, které hráč dostává, jsou závazné a nevycházejí z ujednání obou stran. Jejich neplnění zároveň může vést k ukončení spolupráce formou vypovězení smlouvy pro neplnění povinností z ní vyplývajících. Smlouvu navíc uzavírá podnikatel s klubem, nikoliv s trenérem jako takovým. Jedná se tedy o dvě osoby vykonávající určitou činnost pro stejný klub. Jejich smlouvy pak zpravidla zakládají práva a povinnosti, které trenéra i hráče staví do určitých rolí, které naplňují znaky vztahu nařízený – podřízený.

Kromě tohoto vztahu jsou zde i povinnosti sportovce ve vztahu ke klubovým aktivitám, vystupování na veřejnosti či vůči sponzorům klubu. I zde je sportovec povinen plnit na základě často velmi obecně zformulovaných povinností, které jsou poté ad hoc upřesňovány klubem dle konkrétních okolností. Ujednání mezi sportovcem a klubem zasahuje také rozličné oblasti

¹² MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 20–25. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.

¹³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, čj. 2 Afs 16/2011-78 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/623007> [cit. 2022-04-12].

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

¹⁵ OSVČ v dresech: Kluboví sportovci jsou v Česku podnikateli [online]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/podnikatele-ve-sportovnim/> [cit. 2022-04-12].

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

sportovcova osobního života, neboť aktivity přímo či nepřímo ovlivňující schopnost podat co nejlepší výkon jsou klubem akcentovány a jejich výkon či zdržení se jich mohou být doporučovány, nebo přímo zakazovány.

Samostatnost však v případě sportu může mít i jakýsi pomyslný „extrém“, velmi úzce spjatý s povahou výkonu této činnosti v dnešní době. Sport na profesionální úrovni je dnes již neodlučitelně spojen s prostředím marketingu a propagace jednotlivých produktů, značek či společností. Sportovci jsou velmi často vhodnými poskytovateli služeb v této oblasti. Specifičnost sportovního odvětví, zejména pak u povahou individuálních sportů, může vést k výraznému oslabení základního paradigmatu v tomto odvětví, v jehož středu stojí sportovec a podání co nejlepšího sportovního výkonu. Právě podání sportovního výkonu může být často upozaděno ve prospěch aktivit mediálního rázu. V krajním případě se jedná o sportovce, kteří sice nějakým způsobem nabyli status profesionála na poli sportu, například zřízením živnostenského oprávnění či výdělečnou povahou své činnosti, ale sportovní část je zatlačena do pozadí nebo úplně vymazána jejich jinými aktivitami vůči sponzorům, médiím či fanouškům.

Zatímco v tradičním pojetí podnikání, jako je výroba a následná distribuce nějakého produktu nebo poskytování služeb, má marketing funkci pouze podpůrnou, u sportovců tomu tak být nemusí. V klasickém pojetí je totiž role marketingu jasná – propagovat daný výrobek či službu tak, aby zákazníci navýšili objednávku, přinesli do daného podnikání více peněz a podnikatel tak mohl generovat zisk, který dle svého uvážení mohl buď investovat do rozvoje podnikání (třeba zpět do marketingu), anebo je použit k jiným, s podnikáním nesouvisejícím účelům. Středem takového schématu je však stále hlavní činnost – kupříkladu výroba či poskytování služeb. U sportovců může být toto základní nastavení velmi výrazně oslabeno, protože zde neexistuje tak pevná vazba mezi sportovním výkonem a marketingem. Podnikatel v oblasti povahou individuálních sportů dnes příjem generuje často bez ohledu na výsledky či výkony jako takové. Síť vztahů je tu oproti povahou kolektivním sportům totiž nastavena tak, že kromě prýze money nebo finančních prostředků poskytovaných sportovním svazem či resortním centrem zde existuje velmi široká škála možností, jak vydělávat prostřednictvím působení na sociálních sítích nebo propagací produktů vlastních sponzorů.

Dalo by se argumentovat tím, že se jedná o běžnou sportovní praxi. Již ve 20. století, kdy sport ještě zdaleka neměl takový ekonomický význam jako dnes, bychom mohli nalézt reklamy s tvářemi známých sportovců té doby, kteří doporučují ten či onen produkt. I v dnešní době, zejména u největších sportovních hvězd, je patrné, že navzdory místy astronomickým mzdám tvoří

většinu jejich výdělku příjem z reklamy.^{17,18} V dnešní době však došlo k posunu směrem od sportovního výkonu jako takového. Takový argument totiž nezohledňuje roli, jakou sociální sítě a další online média hrají v dnešní době. Dříve vás až excelentní sportovní výkony předurčily k působení ve světě reklamy. Dnes je tento mezičlánek v podobě úspěchu na poli sportovním, ale i například uměleckém, nadbytečný. Obchodní společnosti již daleko více zohledňují dosah účtu příslušného člověka než jeho sociální status či popularitu. Sportovec si tak může jednoduše spočítat, že působení na poli reklamy mu může zajistit daleko lepší finanční podmínky a zisk. Mnoho sportovců tak sice oficiálně podniká na poli sportu, nicméně balancuje na pomezí mezi rolí sportovce-podnikatele a influencera, což je pojem dnes nejčastěji užívaný pro osobu, která svým působením, typicky v prostředí sociálních sítí, ovlivňuje veřejné mínění na určité otázky. Zpravidla se může jednat o oblasti životního stylu, módy, ale i politiky a dalších celospolečenských témat.

Jistě, i obchodní společnosti mohou svůj obchodní model založit na masivní propagaci vlastních služeb či výrobků a investovat velkou část svého kapitálu do marketingu a s ním spojené reklamy. Dalo by se říci, že stejně jako u jiného druhu podnikání i ve sportu vše nakonec závisí na schopnosti konkurovat ostatním v dané disciplíně či sportu. Rozdíl u sportovců je však v záměně či otočení základního principu, kterým se podnikání zpravidla řídí. Sportovec může po nějaké době zjistit, že sportovní výkon je nutné vykonávat pouze na jakési nezbytné minimum, jako podpůrný prostředek k zachování statusu sportovce-podnikatele. Hlavní příjem pak plyne z reklamní a influencerské činnosti. Opět by se dalo argumentovat tím, že je zcela legitimní i u jiných forem podnikání zaměřit pozornost na generování zisku a za tím účelem utlumit další aktivity. Sportovec však často podniká v rámci volné živnosti a tímto konáním ve své podstatě opouští činnost, za jejímž účelem živnost zřizoval, a podniká v oblasti zcela jiné, často téměř nesouvisející.

Z právního hlediska pravděpodobně nejde o protiprávní jednání, nicméně považoval jsem za důležité nastínit velmi rozmanitou podobu působení sportovce v roli podnikatele – od podnikání tak blízkého závislé práci, že téměř všechny státy Evropské unie již přešly na model řízený pracovním právem, až po podnikání s velkou mírou samostatnosti, které však může mít tendenci opouštět hlavní zaměření a hraničit s naprosto odlišným předmětem podnikání. Dle mého názoru

¹⁷ Highest-Paid Athletes 2021: All-Time Highs For NFL, NBA And Soccer Players, And More Numbers To Know [online]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/brettknight/2021/06/04/highest-paid-athletes-2021-all-time-highs-for-nfl-nba-and-soccer-players-and-more-numbers-to-know/?sh=72a829511cdf> [cit. 2022-04-12].

¹⁸ The Methodology Behind The 2021 List Of The World's Highest-Paid Athletes [online]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/brettknight/2021/06/04/the-methodology-behind-the-2021-list-of-the-worlds-highest-paid-athletes/?sh=3fc6f622100b> [cit. 2022-04-12].

výše uvedené příklady zdárně ilustrují nedostatečnou úpravu profesionálního sportu a podnikání, na kterou opakovaně upozorňuje odborná literatura i soudní praxe.

K problematice samostatnosti podnikání zejména u typově kolektivních sportů se opakovaně vyjadřoval také Nejvyšší správní soud. V rozhodnutích z roku 2011 a 2017^{19,20} popsal všeobecně uznávaný náhled na tuto problematiku a opakovaně kritizoval nedostatečnou právní úpravu profesionálního sportu. V obou judikátech sice připouští, že činnost sportovce především v prostředí kolektivních sportů má k definici závislé práce velmi blízko, nicméně nedosahuje její intenzity. Samostatnost je zde sice částečně potlačena a oslabena, ale nadále v daném vztahu existuje. Nejvyšší správní soud argumentuje mimo jiné tím, že velmi často obě smluvní strany – hráč i klub – v uzavírané profesionální smlouvě vyjadřují shodně vůli nastavit vzájemné vztahy jako spolupráci podnikatele – sportovce, který pro klub vyvíjí určitou činnost a plní smluvní povinnosti s cílem provozovat takovou činnost jako živnost, popř. nezávislé povolání. Poslední jmenované sice nemusí naplňovat znaky podnikání, nicméně v daném případě šlo zejména o důkaz samostatnosti sportovní činnosti a o aplikaci příslušných daňových ustanovení.

2.1.2 Vlastní účet a odpovědnost

Dalším ze znaků podnikatelské činnosti je její vykonávání na vlastní účet a odpovědnost. Jedná se o znaky úzce provázané a z hlediska sportovní činnosti značně problematické. Další pojem, který se v souvislosti s oběma znaky často vyskytuje a do jisté míry významově překrývá, je „podnikatelské riziko“.

Definice podnikatelského rizika může mít různé podoby, přičemž často je také zaměňováno s vykonáváním činnosti na vlastní odpovědnost. Obecně vzato, podnikatelské riziko je stav, ve kterém podnikatel odpovídá za své závazky a nese následky z toho plynoucí.²¹ Dle jiného přístupu se jedná o možnost, že se reálné výsledky podnikání odchýlí od očekávaných výsledků, a to jak pozitivně, tak negativně.²² Pro právní vědu a účely této práce bude pravděpodobně lepší použít první přístup, protože se jedná o vhodnější náhled na tento pojem a nesení následků dané činnosti je zároveň jedním z hojně diskutovaných problémů sportovního prostředí. Spíše než o možnost

¹⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011 - 78 [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/623007>

²⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

²¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

²² Podnikatelské riziko [online]. Dostupné z: <https://www.ekonomickyslovník.cz/podnikatelske-riziko/> [cit. 2022-04-12].

vzniku takových následků jde o srozumění s nesením jakýchkoli konsekvencí s činností spojených.

Výkon činnosti na vlastní účet je fixován na příjemce zisku z ní plynoucí. Aby byl tento znak naplněn, musí příjem z dané činnosti být příjmem toho, kdo ji vykonává. To není v rozporu s využitím třetích osob jednajících za podnikatele.²³

Výkon na vlastní odpovědnost klade na podnikatele povinnost nést právní a ekonomické důsledky plynoucí z jeho podnikatelské činnosti. Literatura explicitně uvádí i povinnost nést rizika vyplývající z provozované činnosti.²⁴

Z hlediska podnikání profesionálních sportovců se jeví jako problematické oba dva znaky, a to obzvláště z důvodu jejich nedostatečné intenzity – podobně jako u samostatnosti. U povahou individuálních sportů nedochází zpravidla k rozporům, neboť takový druh podnikání se sítí vztahů, jejímž středobodem je sportovec sám, naopak umožňuje nést rizika s činností spojená téměř neomezeně. U povahou kolektivních sportů lze nalézt komplikací hned několik. Většinu z nich se věnoval ve výše zmíněných judikátech i Nejvyšší správní soud.^{25,26}

Jádrem sporů při posuzování naplnění těchto znaků podnikání je vztah klubu a hráče.

Na straně kritiků působení sportovce jako osoby samostatně výdělečně činné zaznívají argumenty ubírající se právě tímto směrem. Důvodem je fakt, že hráč vyvíjí činnost ve prospěch klubu, který benefituje z dobrých výsledků nejen co do prestiže, ale i z hlediska zisku. Hráčům výměnou za jejich výkony pak klub vyplácí určitou finanční částku, která má zpravidla charakter pravidelné měsíční mzdy. Tím nejen že staví vzájemný vztah do roviny velmi podobné vztahu zaměstnance a zaměstnavatele, ale i v očích výše uvedeného názorového tábora naplňuje znaky závislé práce uvedené v § 2 zákoníku práce. Hráč totiž přijímá i pokyny klubu směřující k výkonu činnosti – typickým příkladem mohou být časy tréninků, termíny akcí pro sponzory a přátele klubu, ale i pokyny vedení klubu v dalších oblastech. Diskuze probíhá i na téma výkonu činnosti vlastním jménem, neboť hráč sice na hřišti působí sám za sebe, se svým jménem na dresu, nicméně výsledek má vliv na postavení klubu v tabulce, na jeho reputaci a dobré či špatné výsledky s sebou nesou další důsledky. Zdánlivě tak sportovec činnost vykonává pro klub a jménem klubu jsou také

²³ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan a kolektiv. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 60–62. ISBN 978-80-7552-333-4.

²⁴ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan a kolektiv. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 59–60. ISBN 978-80-7552-333-4.

²⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011 - 78 [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/623007>

²⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

výsledky prezentovány. I u podnikatelského rizika je poukazováno na to, že s pravidelným měsíčním příjmem a smluvně zakotveným působením v klubu nese sportovec riziko pouze minimální, pokud vůbec nějaké.

Obhájci takové formy spolupráce naopak odůvodňují své stanovisko poukazováním na mnoho faktorů, které jsou netypické a často neslučitelné s definicí závislé práce:

1. Sportovec poskytuje služby klubu na základě smluvního ujednání mezi nimi, tudíž na sebe dobrovolně bere smluvní závazky a také sankce při případném porušení příslušných ustanovení. Nejedná se tedy o vztah zaměstnanecký, pouze o oboustranný konsensus upravit vzájemná práva a povinnosti způsobem, který se může v určitých aspektech značně podobat závislé práci nebo dokonce naplňovat některé její znaky.
2. Sportovec vlastním jménem vystupuje na hřišti i do médií, klubová příslušnost ho v těchto ohledech nijak nesvazuje. Jeho individuální výkony jsou hodnoceny přímo ve vztahu k jeho osobě, takže daná činnost je aspoň částečně provozována jeho jménem. I v ekonomicko – právní rovině vystupuje v rámci smlouvy sám za sebe – fakturuje pravidelně pod svým jménem vůči klubu a sám je příjemcem faktur za případné pohledávky klubu vůči němu.²⁷
3. Pravidelný příjem může sice být velmi podobný mzdě vyplácené za odvedenou práci, nicméně má i své neukotvené prvky. Příkladem může být vázanost výše odměny na výsledky týmové – vyhrané zápasy, postup do dalších kol v pohárových soutěžích či umístění v ligové soutěži k určité části sezóny, ale i na výsledky individuální – počet vstřelených branek, udržení čistých kont, počet a výše osobních trestů a další. Jedná se o demonstrativní výčet, konkrétní motivační prvky se pochopitelně liší sport od sportu.²⁸
4. Podnikatelské riziko možná sportovec nenese v plném, standardním rozsahu, nicméně pokud použijeme druhou z výše představených definic, existuje zde i těžko zanedbatelný prvek náhody či souhry vnějších okolností, které mohou pozitivně i negativně ovlivnit sportovcův zisk nebo jeho postavení podnikatele na trhu práce. V praxi totiž jeho odměna nebo hodnota pro potenciální kupce mohou stoupat či klesat dle výkonů celého týmu, kterou mohou ovlivnit zranění i kvalita trenéra či realizačního týmu, finanční situace klubu

²⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

²⁸ Sportovci a kluby aneb význam precizní smlouvy (klub x sportovec) ve sportovním prostředí dneška I. [online]. Dostupné z: <https://jfklegal.cz/2020/03/19/sportovci-a-kluby-aneb-vyznam-precizni-smlouvy-klub-x-sportovec-ve-sportovnim-prostredi-dneska-i/#:~:text=Pokud%20nem%C3%A1%20sportovec%20uzav%C5%99enu%20pracovn%C3%AD,stan%20co%20nejp%C5%99esn%C4%9Bji%20a%20nej%C3%BApln%C4%9Bji> [cit. 2022-04-12].

nebo přízeň fanoušků. Jedná se o faktory krajně nevyzpytatelné, jejichž následky se sportovec zavazuje podpisem smlouvy nést.²⁹

Některé z výše zmíněných argumentů předestřel ve své judikatuře i Nejvyšší správní soud.^{30,31} Byť jádro sporu spočívalo v oblasti daňového práva, a proto není tématem této práce, považoval senát za důležité vyjádřit se k jednotlivým aspektům podnikatelské činnosti u sportovců. Jde o vyjádření velmi důležité a užitečné, a to nejen proto, že přichází od velké autority v oblasti právního výkladu, ale i z hlediska precedentu pro budoucí spory. Nejvyšší správní soud nejen, že představil hlavní otázky, se kterými se obě strany musí vypořádat, ale hlavně zaujal srozumitelné a relativně jednoznačné stanovisko, které bude hrát velkou roli v našem nahlížení na tuto problematiku do budoucna.

2.1.3 Výdělečnost

Výdělečností rozumíme vykonávání určité činnosti za určitou odměnu, nejčastěji ryze finančního charakteru. Výdělečná činnost je z hlediska pojmosloví nadřazena podnikání, neboť do ní patří i závislá práce a další její formy, proto bez dalších znaků nemůže fungovat jako nástroj k rozlišení jednotlivých činností od sebe.

U sportovců nabývá výdělečnost nejčastěji podoby pravidelné měsíční úplaty za odvedenou práci, a to zejména ve sféře povahou kolektivních sportů, anebo odměny vyplácené si z různých zdrojů u podnikatelů v povahou individuálních sportech. Oproti jiným druhům podnikání je pro obě skupiny charakteristická pestrá škála zdrojů, ze kterých odměna pochází, i její pravidelnost. U povahou kolektivních sportů je situace o něco jednodušší, a to díky ústřednímu vztahu klub-hráč, který zajišťuje pro sportovce velké množství různých služeb, které by u sportů povahou individuálních bylo nutné řešit s vícero stranami. Kromě odměny vyplácené klubem se často objevují zejména příjmy z reklamy, a to nejen od sponzorů klubu, ale i přímo hráče. Odměna vyplácená klubem pak může sestávat z různého poměru částky fixní, zpravidla měsíční, a částky vázané na výkony hráče či výsledky klubu. Vzájemný poměr obou částek se může lišit dle klubu, sportovního odvětví i země.

Pro sporty povahou individuální je typická daleko větší fragmentace příjmů, neboť ve středu podnikání stojí sportovec sám, a proto je taková podnikatelská síť vztahů už z principu

²⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

³⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

³¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011 - 78 [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/623007>

multilaterální. Odměna může být tvořena rozličnými zdroji. Uvedu jen několik nejčastěji se vyskytujících. Jen ve zkratce zmíním zaměstnanecký poměr v některém z resortních center, jež jsou v České republice tři hlavní, kopírující věrně ještě socialistický model organizace sportu z druhé poloviny 20. století. Patří sem centra Dukla, Olymp a Victoria, která reprezentují armádu, policii a vysokoškolské centrum, pilíře vrcholového sportu z období komunistické vlády. Jedná se o pozůstatek z doby, kdy u nás profesionální sport jako takový neexistoval a po nějaké době se ustálila praxe, kdy sportovci oficiálně působili jako zaměstnanci výše zmíněných center, nicméně v praxi plnili jen naprosté minimum povinností obvykle s příslušným typem práce spojených a veškerý zbývající čas mohli využít k přípravě a tréninku v rámci sportovní činnosti.

Z hlediska podnikání u povahou individuálních sportů jsou nejčastějšími zdroji příjmu peněžité výhry z turnajů, zápasů či závodů – tzv. „prize money“ – a také peníze ze soukromého i veřejného sektoru. Z hlediska veřejných peněz jde nejčastěji o peníze z dotačních programů pro jednotlivé sportovní svazy a federace, které mohou být využity pro podporu sportovců a reprezentantů v tomto sportovním odvětví. V současné době je příkladem takového dotačního titulu program REPRES vyhlášený každoročně Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky.³² V soukromoprávní sféře jde zpravidla o bilaterální smlouvy mezi sportovcem – podnikatelem a jeho sponzorem, často obchodní společností. Tyto finanční prostředky mají oproti veřejným velkou výhodu ve snazší manipulaci s nimi a s tím související flexibilitou při jejich využití. Smlouva má často charakter smlouvy darovací nebo smlouvy o reklamě.

2.1.4 Způsob výkonu činnosti

U tohoto znaku občanský zákoník jednoznačně uvádí, že k naplnění všech znaků podnikání musí podnikatel činnost vykonávat živnostenským nebo obdobným způsobem. Jedná se o relativně nový pojem, se kterým nepracoval předchozí obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb.) a který se začal používat až v souvislosti s rekodifikací občanského práva v roce 2012.

Ohledně výkladu takového ustanovení panují nejasnosti i napříč odborným spektrem. Přístupů, které lze zvolit, je hned několik. V literatuře se dají vysledovat zejména tři hlavní proudy, které se mohou zároveň i v určitém rozsahu doplňovat.

První z nich staví na tezi, že klíčový pro naplnění tohoto znaku je výkon činností upravených buď živnostenským zákonem (zákon č. 455/1991 Sb., dále jen „živnostenský zákon“), anebo jinými zvláštními předpisy. Existence podnikatelského oprávnění zde nehraje velkou roli.³³

³² VÝZVA REPRES 2020 [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport-1/vyzva-repre-2020> [cit. 2022-04-13].

³³ LASÁK, Jan. In: LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1067. ISBN 978-80-7400-529-9.

Druhý, do jisté míry opačný přístup naopak považuje tento znak za podmínění naplnění znaku existencí příslušného podnikatelského oprávnění – živnostenského či jiného.³⁴ Třetí názorový proud podle mého soudu nejlépe zohledňuje pravděpodobný důvod, ze kterého tento znak přibyl do definice podnikání. Rekodifikace občanského práva přinesla mimo jiné změnu v náhledu na podnikatele, jak jsem již zmínil na samotném začátku této kapitoly. Status podnikatele již není podmíněn držením příslušného oprávnění, ale důraz je kladen na činnost samotnou. Proto je nutné odlišit takové jednání od činností, které naplňují ostatní znaky, nicméně chybí jim právě jakási motivační složka částečně vyjádřená tímto znakem. V knize *Podnikatel a jeho právní vztahy* s tímto odůvodněním pracuje kolektiv autorů na příkladu investování do nemovitostí či na účasti v obchodních společnostech. Tyto činnosti mnohdy splňují všechna ostatní kritéria formulovaná zákonem, a přesto se o podnikání nejedná. Problém investování například do nemovitého majetku tkví v tom, že jde zpravidla o uložení volných peněžních prostředků, nikoliv o provozování takové činnosti ve snaze nabízet služby nebo zboží třetím osobám.^{35,36} Právě požadavek na působení vůči třetím osobám je v kombinaci s dalšími znaky klíčový pro roli podnikatele. Podmínění podnikání takovým charakterem vyvíjené činnosti je cestou, jak může zákonodárce odlišit podnikání od dalších výdělečných činností, které jsou mu sice velmi podobné, ale jejich charakter je soukromý ve smyslu zhodnocení vlastních úspor či vhodného uložení finančních prostředků. Takové jednání by nemělo být předmětem úpravy podnikání.

Sportovní prostředí se v tomto případě nijak závažně neliší od ostatních oblastí podnikání. V praxi má výkon činnosti dvě hlavní podoby – živnostenskou a jinou, neživnostenskou. Živnostenský způsob je v dnešní době nejčastější a asi i pro sportovce nejvýhodnější. Profesionální sportovci mohou provozovat živnost ohlašovací dle § 9 živnostenského zákona, konkrétně živnost volnou dle § 25 živnostenského zákona.

Ustanovení § 25 odkazuje na přílohu č. 4 živnostenského zákona, která v kombinaci s nařízením vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, stanoví, že profesionální sportovci mohou vykonávat živnost na základě bodu 74 nazvaného Provozování tělovýchovných a sportovních zařízení a organizování sportovní činnosti, jenž obsahuje větu

³⁴ PELIKÁNOVÁ, Irena, PELIKÁN, Robert. In: ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kolektiv. *Občanský zákoník: komentář. Svazek I.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014, s. 959. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-369-2.

³⁵ ČERNÁ, Stanislava, PLÍVA, Stanislav a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, s. 12. Scripta iuridica. ISBN 978-80-87146-76-7.

³⁶ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan a kolektiv. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele.* Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 58–60. ISBN 978-80-7552-333-4.

v následujícím znění: „...Činnost výkonných sportovců, případně rozhodčích provozovaná samostatně a za účelem dosažení zisku...“^{37,38}

Bez živnostenského oprávnění může sportovec provozovat danou činnost také, nicméně v praxi se takoví podnikatelé vyskytují spíše ojediněle. Týká se to především sportovců, kteří z nějakého důvodu nemohou živnostenské oprávnění nabýt. Může jít o nesplnění všeobecných podmínek uvedených v § 6 živnostenského zákona, ale i některých dalších překážek, kupříkladu majetkové problémy nastíněné v § 8 v tomtéž předpisu.

Důvody, proč je výkon činnosti živnostenským způsobem výhodnější, jsou z velké části daňové povahy. Paušál, který je možné uplatnit na daňový základ u volné živnosti, je výrazně výhodnější, než pokud by sportovní činnost byla podřazena pod příjmy z nezávislého povolání dle § 7 odst. 2 písm. c) zákona o daních z příjmu (zákon č. 586/1992 Sb.) - srov. §7 odst. 7 cit. zákona. V judikatuře se na toto téma opakovaně vyjadřoval Nejvyšší správní soud, a to zejména ve dvou již uvedených rozhodnutích z roku 2011³⁹, kdy stěžovatelem byl hráčem ledního hokeje, a z roku 2017, ve kterém uspěl fotbalista David Lafata a vymohl si tak právo danit své příjmy jako příjmy ze živnostenské činnosti.⁴⁰

Rozdíly mezi povahou individuálními a kolektivními sporty zde příliš nejsou, neboť specifika výkonu těchto dvou různých druhů sportu sice mají zásadní vliv na charakter výdělečné činnosti a míru naplnění jiných znaků podnikání, nicméně v tomto případě pragmatické důvody spojené s platbou daně z příjmu a podpořené judikaturou Nejvyššího správního soudu přesvědčily sportovce napříč vymezenými kategoriemi o výhodnosti živnostensky prováděné činnosti.

2.1.5 Soustavnost a ziskovost

Poslední dva znaky jsem sloučil do jednoho i proto, že se ve sportovní praxi příliš neliší od jiných podnikatelských činností. Prvek soustavnosti má za cíl odlišit podnikání od jednorázových aktivit, které mohou naplňovat jiná výše uvedená kritéria. Stejně jako u výdělečnosti nebo samostatnosti zpřesňuje definici podnikání tak, aby byla srozumitelná a jasně vymezená. Soustavností rozumíme výkon dané činnosti opakovaně a dlouhodobě. To nevyklučuje sezónní povahu některých forem podnikání anebo nepravidelný výkon takové činnosti. Pro sport je naopak

³⁷ Příloha č.4 nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů, bod 74.

³⁸ MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 24–25. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.

³⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011 - 78 [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/623007>

⁴⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

sezónní charakter běžný, a to v oblasti nejen výkonnostní, ale i finanční. Klubová scéna opět nabízí poněkud předvídatelnější rozvrh i příjmy s výkony spojené. Reklamní plnění může probíhat celoročně, nicméně smlouvy jsou často uzavírány s odměnou vyplácenou pouze po dobu, kdy se tým připravuje na sezónu anebo již hraje soutěžní utkání. U povahou individuálních sportů je přítomna větší nejistota ohledně termínů turnajů, závodů nebo zápasů, a tedy i výkyvy na straně finančních příjmů jsou zákonitě větší. Extrémním případem takového sportu je box či bojové sporty obecně. Boxer nebo zápasník často účinkují v jednom či dvou zápasech za rok, za které inkasují nemalé peněžní obnosy nejen za účast samotnou a případné vítězství, ale i za prodej televizních práv a další příjmy spojené kupříkladu s reklamou. U tenisu nebo beachvolejbalu mohou pro změnu částky fluktuovat z důvodu velké vázanosti na předvedený výkon. Prize money se mohou výrazně lišit, a tudíž období provázená dobrými a špatnými výkony mohou mít velký vliv na sportovcovu finanční stabilitu.

Ziskovost nemusí bezpodmínečně znamenat hospodaření s kladným výsledkem. Jedná se spíše o požadavek na výkon dané činnosti za účelem dosažení zisku. Důležitým kritériem tedy není to, zda sportovec v roli podnikatele zisk generuje, nebo naopak vykazuje ztrátu. Důležitým faktorem u soustavnosti i ziskovosti je zejména úmysl. Stejně jako může sportovec odehrát pouze jedno utkání, mohou jeho náklady výrazně převyšovat výnosy. Důležité nicméně je, zda má v úmyslu v takové činnosti pokračovat a zisk z ní mít.⁴¹

2.2 Shrnutí

V první a druhé části této práce jsem se nejdříve pokusil popsat a zdůvodnit použití dvou pojmů odlišných od standardního pojmenování, na což jsem navázal jednotlivými zákonnými znaky podnikání a jejich projevů ve sportovním světě. Aplikace těchto znaků na rozdělení sportů na sporty povahou individuální a sporty povahou kolektivní nám pomáhá poznat, kudy vede právní linie oddělující tyto dvě kategorie.

Troufám si tvrdit, že při pomnutí menších rozdílů u ostatních znaků vede hlavní linie právě skrze samostatnost a výdělečnost činnosti. Kromě již popsané sítě vztahů je totiž další markantní odlišností právě způsob, jakým sportovec vydělává peníze, do jaké míry je ziskovost činnosti závislá na výkonech klubu či družstva a také volnosti v rozhodování při jejím výkonu.

Povahou individuální sporty naplňují oproti sportům povahou kolektivním v nesrovnatelně vyšší míře právě znaky samostatného výkonu činnosti, a to nejen při formování právních vztahů s

⁴¹ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan a kolektiv. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 60–61. ISBN 978-80-7552-333-4.

dalšími subjekty, ale i z hlediska logistiky a organizace. Příjem z turnajů či zápasů pak zpravidla tvoří hlavní část jejich výdělku, a tedy po odečtení výdajů a jiných nákladů i zisku. Korelace mezi kvalitním výsledkem a ziskovostí činnosti je tedy velmi vysoká. Povahou kolektivní sporty nejen že neposkytují volnost zavazovat se vůči jiným subjektům dle uvážení sportovce, protože většina služeb a vybavení potřebných k výkonu je poskytována klubem, ale také příjem ze služeb, které podnikatel poskytuje klubu, je relativně stabilní a jeho závislost na výsledcích celku je velmi často pouze minimální – tvořená převážně smluvními ustanoveními, která upravují bonusy za dosažení týmových i individuálních met.

Lze tedy konstatovat, že linie rozdílů mezi oběma kategoriemi je tvořena jak linkou strukturální, která je postavena na síti vztahů a vzájemném postavení subjektů, tak i linkou právní, tedy že jedno z odvětví naplňuje právním řádem stanovené znaky ve výrazně vyšší míře, než je tomu u odvětví druhého. Kromě obou právě uvedených rozdílů je zde ještě linka třetí, logisticko-organizační, která vychází do jisté míry právě ze samostatné povahy činnosti a může fungovat jako jakési pomocné kritérium při odlišení sportů povahou individuálních od sportů povahou kolektivních.

Profesionální sport v dnešní době představuje tolik různorodých aktivit a přináší celou paletu způsobů jejich vykonávání, že automaticky staví jakéhokoliv zákonodárce či právního vědce před obrovské množství dat a faktorů, se kterými musí pracovat a které musí zohlednit při snaze formulovat obecná pravidla jeho fungování. Ukázkou dlouhodobé nespokojenosti a kritiky právní úpravy profesionálního sportu u nás je kromě různých publikací na toto téma⁴² i hodnocení obsažené ve zmíněných judikátech Nejvyššího správního soudu.^{43,44} Z dat publikací jednotlivých rozhodnutí je patrné, že tento stav trvá již poměrně dlouhou dobu.

Úprava podnikání ve sportu u nás naráží na hned několik úskalí. Dle mého názoru asi největším z nich je určitá dvojkolejnost a nepodřaditelnost profesionálního sportu pod již zavedený právní rámec. Výsledkem pak je jakýsi hybrid, jenž se v určité podobě přibližuje oběma, ale nikdy se jím nestane. Ano, takové rozdíly sice upozorňují především na to, že povahou kolektivní a

⁴² Patří mezi ně v této práci opakovaně uváděné následující publikace:

- a) JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.
- b) LISSE, Luděk. *Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, 304 s. ISBN 978-80-7400-789-7.
- c) MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, 156 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.
- d) KUKLÍK, Jan a kolektiv. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, 182 s. ISBN 978-80-87284-28-5.

⁴³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 7. 2017, čj. 6 Afs 278/2016-54 [online]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/642906> [cit. 2022-04-12].

⁴⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 2 Afs 16/2011 - 78 [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/623007>

individuální sporty jsou z hlediska podnikání a naplňování jeho zákonných znaků dvěma naprosto odlišnými oblastmi. Otázkou pak může být, zda se pokoušet o obsažení sportu jako celku a neformulovat nějaká další kritéria, která by napomohla rozlišit v rámci takto obřího celku oblasti menší, jež by bylo možno snáze regulovat.

V této kapitole jsem se snažil prezentovat mimo jiné i časté argumenty obou stran v oblasti podnikání. Rád bych však zdůraznil, že diskuse vedená na téma právní úpravy sportu u nás je daleko komplexnější a vydala by na kapitolu samostatnou. Zaměřením se na znaky podnikatelské činnosti a jejich naplnění jsem opomněl další aspekty s podnikáním velmi úzce související, jako jsou faktory daňové, finanční, sociální, výhody a nevýhody podřazení sportovce pod pracovní poměr nebo podnikatelskou činnost a mnoho dalších. Některým se budu věnovat blíže v dalších kapitolách.

Jaké by tedy mohlo být řešení dané situace? Je vůbec namístě mluvit o změně?

Kromě kritiků volajících po nutnosti změny a zlepšení úpravy profesionálního sportu⁴⁵ se najdou i lidé, kteří poukazují na to, že radikálnější změny by mohly tvrdě zasáhnout regulovaná odvětví, a to zejména finančně.⁴⁶ Myslím si, že obhajoba současného stavu nemůže dlouhodobě obstát. Prvním důvodem, proč nesouhlasím s argumentem dopadu na jednotlivé sporty, je právě onen fakt, že se snažíme pojmenovat problémy sportovního odvětví a automaticky je aplikovat na sport jako celek. Takové hodnocení nemůže být správné už z principu, bez ohledu na to, že podobná situace bezesporu může nastat i v jiných, částečně podobných sportech. Mám tedy za to, že změna musí nastat, protože sport v dnešní době hraje obrovskou roli nejen ekonomickou, ale i sociální, a už jen proto si zaslouží být pregnančněji upraven.

Z hlediska rozsahu změn nedovedu posoudit, zda je lepší zvolit cestu vlastní kodifikace ve smyslu např. francouzského zákona o sportu⁴⁷ a upravit co nejvíce typicky sportovních institutů v samostatném právním předpisu, anebo zvolit cestu menší intervence a pouze rozřadit jednotlivá odvětví mezi několik největších právních oblastí (pracovní poměr, podnikatelská činnost) a následně právním předpisem jen přizpůsobit původní pravidla specifickému sportovnímu prostředí. V případě konkrétních změn by prvním a klíčovým krokem mělo být zohlednění charakteristické povahy různých odvětví a rozdělení sportu na menší celky, se kterými se pak bude snadněji pracovat.

⁴⁵ JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.

⁴⁶ RADOSTOVÁ, Kateřina, CHIZZOLA, Philipp. Právní postavení fotbalisty – zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná?. In: KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 171–175. ISBN 978-80-87284-28-5.

⁴⁷ Code du sport, [online]. version consolidée au 1 avril 2022. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/codes/id/LEGITEXT000006071318/> [cit. 2022-04-12].

Dle mého názoru by nejlepší cestou mohla být jakási kombinace obou nastíněných cest, a to upravit důležité pojmy ve speciálním zákoně o sportu, jako se stalo například na Slovensku, a následně povahou kolektivní sporty podřadit pod pracovněprávní agendu a sporty povahou individuální pod oblast podnikání, tedy obě oblasti přiblížit co nejvíce právní úpravě, jejíž znaky vykazují markantněji. Pomocí zákona o sportu pak zohlednit specifika těchto odvětví a aspoň částečně smazat rozdíly, které dnes činí plné podřazení nemožné. Jedním z mnoha problémů takového přístupu, který nicméně bude jeden z prvních, na které bychom při řešení narazili, je přístup samotných aktérů v oblasti povahou kolektivních sportů. V současné době je totiž smlouva mezi klubem a hráčem uzavírána jako smlouva inominátní ne proto, že by neexistovalo jiné řešení, ale proto, že oběma stranám vyhovuje. Jejich vůle podstoupit změnu tedy nemusí být příliš velká, a to zejména na straně klubu, kterému by podřazením vztahu se sportovcem pod pracovní právo automaticky narostly výdaje na jednoho hráče o 34 %, ⁴⁸ o odpovědnosti za bezpečnost práce a dalších zákonem stanovených povinnostech nemluvě. Polovičaté řešení tudíž nemusí být účinné a je možné, že bude věcí zákonodárce v rámci snahy o úpravu sáhnout i ke komplexní cestě a upravit většinu záležitostí jednorázově a jasně. Jisté nicméně je, že povahou individuální sporty by měly zůstat, a nejspíš i zůstanou povahou podnikatelské. Jen těžko si lze představit, že by takovou síť vztahů a smluvních ujednání bylo možné nahradit v současné době jiným paradigmatem.

⁴⁸ RADOSTOVÁ, Kateřina, CHIZZOLA, Philipp. Právní postavení fotbalisty – zaměstnanec nebo osoba samostatně výdělečně činná?. In: KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 171–175. ISBN 978-80-87284-28-5.

3. Postavení sportovce jako podnikatele

3.1 Obecný úvod

Dříve než přistoupím k detailnějšímu pojednání o dle mého názoru hlavních oblastech činnosti profesionálního sportovce-podnikatele, považuji za důležité zmínit některé zvláštnosti týkající se jeho postavení a stereotypy ve společnosti často převládající. Některé ustálené představy vznikají z určitého zjednodušení, ke kterému dochází s cílem snáze uchopit tuto problematiku. Tím však opomíjíme některé charakteristické znaky sportovní činnosti, které neumožňují podřadit sportovní podnikání pod obecnou legislativu a do jisté míry stojí za neutěšeným stavem sportovní legislativy u nás. Je nadmíru důležité klást si otázku, zda není nutné změnit náhled na sportovce jako celek, protože se vymyká „standardní“ právní úpravě. Dost možná se totiž vymyká natolik, že aplikovat určité právní šablony, které fungují v jiných, podobných odvětvích, zkrátka není dost dobře možné. Takové řešení totiž může velmi často více obtíží generovat než řešit.

Ambicí této kapitoly rozhodně není popsat vyčerpávajícím způsobem všechny možné odlišnosti. To vzhledem k různorodosti a obsáhlosti sportovního světa ani není dost dobře možné. Berte prosím následující řádky spíše jako zamyšlení se nad některými rozdíly, které možná nejsou při přístupu k této problematice dostatečně zohledňovány. Současně jde v širším slova smyslu o jakousi úvahu nad otázkou tematicky nadřazenou celé práci, a to, zda a jakým způsobem by se měla objektivně nevyhovující situace v českém právním prostředí řešit, aby došlo ke zpřesnění sportovněprávní legislativy.

3.2 Ekonomická perspektiva v povahou kolektivních sportech

Všeobecně uznávaný náhled na sportovce předpokládá jeho zařazení do bipolárního režimu zaměstnanec, anebo podnikatel. Rozlišování sportovní činnosti dle živnostenského zákona a jako nezávislého povolání je pro účely této kapitoly irelevantní, na významu nabývá zejména optikou daňového a finančního práva, a proto jej uvádím jen pro úplnost.⁴⁹ Toto rozdělení není rozhodně ani v jedné z variant přesné, ale také neposkytuje uspokojivou odpověď na otázky spojené se zvláštní povahou postavení sportovce.

Hned prvním specifikem a velkým rozdílem je náhled na sportovce z perspektivy ekonomicko-investiční, tedy jako na investici, do které investor, zpravidla klub, vložil určité

⁴⁹ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 53–55. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

finanční prostředky s cílem je v budoucnu zhodnotit. Sportovec, a to téměř výhradně v oblasti povahou kolektivních sportů, totiž velmi často pro kluby investici představuje a toto jeho postavení je významným specifickým podnikatelské činnosti ve sportovním prostředí. Povahou kolektivní sporty jsou charakteristické kognitivnější úpravou a vztahy, které sportovci navazují, jsou obvykle z pozice slabší strany a mají formu velmi rigidních smluvních závazků. Klub má velmi často po dobu trvání smlouvy plnou kontrolu nad jeho sportovní činností a smluvní ustanovení také velmi často umožňují i regulaci sportovcových volnočasových aktivit.

Sportovec však pro klub nepředstavuje jen poskytovatele služeb, který je za svou činnost ohodnocen dle smlouvy. Představuje také především subjekt, jehož pořizovací, přestupová hodnota včetně využití jeho služeb může být v čase velmi proměnlivá a do budoucna představuje i částku, za kterou bude případně klub opouštět. Ať už se jedná o mladého hráče, od kterého si klub slíbí další zlepšení a rozvoj, anebo hráče středního sportovního věku, vždy je zájmem klubu, aby byl sportovce schopný prodat po skončení smlouvy za částku stejnou, anebo vyšší, tedy je dán stejný zájem jako u drtivé většiny investorů. Klub po dobu spolupráce se sportovcem velmi často nestojí pouze o co nejlepší výkony na hřišti a tím o zlepšení jeho sportovních a ekonomických výsledků, ale také o zvýšení hodnoty sportovce s tím spojené.

Takový náhled na osobu podnikatele, ale ani zaměstnance nemá dle mého názoru v podnikatelském ani pracovním světě obdoby. Jistě, obchodní korporace velmi často investují do dalšího rozvoje svých zaměstnanců nebo osob, které jí poskytují služby v rámci svého podnikání. Zpravidla tak ale činí s cílem okamžitého přínosu pro odváděnou práci nebo činnost. Zjednodušeně řečeno jde o uvažování typu „pomohu mu se dále rozvíjet, abych zkvalitnil jeho výkon v můj prospěch“. Odchodem zaměstnance nebo skončením spolupráce s podnikatelem však vše končí a daná osoba si nabyté know-how často odnáší do dalšího působiště, které může být regulované téměř jen konkurenční doložkou. Nefunguje zde přestup jako ve sportovním světě, kdy klub investuje i s cílem vytěžit ze sportovcova odchodu. Zároveň se jedná o zvláštní omezení podnikatelského režimu. Jsme zvyklí podnikatele vnímat jako entitu fungující v oblasti kapitalistického volného trhu, pro kterou je charakteristická velká míra autonomie, a tedy možnost volby s kým, kdy a za jakých podmínek vstoupit do právního vztahu a dát vzniknout určitým právům a povinnostem na jedné či více stranách. Tento obvykle sekundární zájem klubů, který však může být i primárním, hlavním motivem k uzavření smlouvy s daným sportovcem, se vymyká chování subjektů na trhu, pokud se bavíme o vztazích mezi fyzickými osobami. Úmysl vedoucí klub k uzavření smlouvy s daným sportovcem, a to zejména v případě mladých hráčů, jejichž další rozvoj a nárůst jejich ceny se očekává v budoucnu, je něčím, co dle mého názoru nachází srovnání pouze ve světě kapitálových trhů a obchodování s cennými papíry.

Existuje zde tedy určitá dualita tržního prostředí, kdy v jedné rovině zde fungují sportovci, kteří jako podnikatelé poskytují své služby klubům, současně s existencí trhu s těmito podnikateli, kde kluby požadují za tyto hráče určité finanční plnění, které odpovídá ceně jejich služeb na konkrétním sportovním trhu.

Kromě kupní ceny při přestupu hráče se stejný princip uplatňuje i v oblasti tzv. „výchovního“, které má zohledňovat služby poskytované sportovci ze strany klubu, jež mu po dobu jeho působení umožňovaly rozvoj jeho herních a jiných dovedností, a tím zvyšovaly hodnotu sportovce pro budoucí transakce i cenu jím poskytovaných služeb na trhu.

3.3 Odlišnosti u povahou individuálních sportů

V oblasti povahou individuálních sportů se s takovým paradigmatem obvykle nesetkáváme, protože individuální povaha sportu a absence silného vztahu klub–hráč dávají vzniknout výrazně volnější síti vztahů, která je velmi podobná standardnímu podnikatelskému modelu. Sportovec zde jako poskytovatel služeb má výrazně slabší postavení běžně jen při uzavírání smluv s příslušnou národní a mezinárodní sportovní organizací, ale to je do jisté míry dáno logickou snahou zajistit rovnost pro všechny účastníky soutěží organizovaných těmito subjekty. Stejná pravidla pro všechny jsou jedním ze základních pilířů sportu, a proto nelze dost dobře tento závazek srovnávat se smlouvou uzavíranou mezi klubem a sportovcem v povahou kolektivních sportech.

Povahou individuální sporty jsou přece jen z hlediska struktury poněkud odlišné, a to ve smyslu větší podobnosti standardnímu podnikatelskému modelu. Velmi časté je srovnání s uměleckou činností například herců či zpěváků. Síť vztahů opravdu v tomto případě může vykazovat určité shodné znaky. Umělec je také často zastoupen agentem, uzavírá smlouvy s partnery, kteří podporují jeho činnost výměnou za zviditelnění vlastní obchodní firmy či produktu. Osobnostní práva obou – umělce i sportovce – jsou velmi často hlavním předmětem smluvních ujednání.

Jsem však toho názoru, že k úplnému překrytí zde nedochází. Sportovec se odlišuje mimo jiné dlouhodobě slabším postavením vůči subjektům trhu, které jsou pro jeho podnikání neopominutelné. Umělecké působení v tomto může, ale také nemusí, nabídnout větší míru autonomie a svobody. Prvek samostatnosti je tak v případě umělců významnějším. Absence takové nezávislosti se u sportovců projevuje při uzavírání smluv, jež vykazují velkou podobnost se smlouvami adhezními, a také při postavení vůči regulující sportovní organizaci, zastřešující určité sportovní odvětví. Ochrana jejich práv plynoucích z postavení podnikatele je také místy velmi nekvalitní, jak se pokusím ukázat v jedné z následujících pasáží své práce.

Lze tedy v krátkosti shrnout, že sportovci v povahu individuálních sportech pravděpodobně mohou být považováni za podnikatele bez větších komplikací, byť bychom současně neměli opomíjet nespornou existenci určitých rozdílností. Jejich očividné upozadění je totiž jedním z důvodů volání po legislativních změnách v českém sportovním prostředí, které by zjednały nápravu postavení sportovce a vyhnuly by se tak „černobílé“ úpravě v podobě násilného podřazení sportovce pod status zaměstnance nebo podnikatele.

Vše výše uvedené ukazuje na hybridní povahu sportovní činnosti, která bez ohledu na její právní klasifikaci naplňuje v jednotlivých druzích sportu střídavě více a méně znaky závislé práce dle zákoníku práce a podnikání dle občanského zákoníku.

3.4 Sportovec jako slabší strana

U povahou kolektivních sportů je postavení sportovce právní teorií dlouhodobě vnímáno jako postavení slabší strany. Nejčastějším znakem takového postavení je velmi omezená možnost, jak ovlivnit obsah smlouvy, byť rozhodně není znakem jediným. Jak již bylo řečeno výše, diskuse nad určitými ustanoveními týkajícími se odměny či zajištění vhodných podmínek k výkonu činnosti jsou běžnou součástí kontraktačního procesu, nicméně v praxi jen zřídka sportovec určuje základní náležitosti a formuluje smlouvu po strukturální i obsahové stránce. Jistě by se dalo namítnout, že existují situace, ve kterých jsou sportovci schopni prosadit své zájmy i proti velkému odporu ze strany klubu. Taková argumentace však často pracuje s příklady elitních sportovců daného odvětví, kteří disponují souborem schopností, který je činí do jisté míry nenahraditelnými.

Takové sportovce, často zastoupené vlivnými agenty a disponující velkými finančními prostředky umožňujícími jim možnost právních konzultací a rad, včetně řešení případných sporů, můžeme však jen s velkými obtížemi podřadit pod kategorii slabší strany, pokud to vůbec lze. Jde o pomyslnou špičku ledovce, která je díky velkému mediálnímu zájmu i nejvíce vidět. Disponuje sice určitou nenahraditelností co do herního přínosu a také dostatečnou ekonomickou silou, aby často vyrovnala či dokonce zvrátila poměr sil při uzavírání smluv, ale jedná se spíše o výjimku potvrzující pravidlo–zbytek příslovečného ledovce takovými schopnostmi nedisponuje a všechny strany takových závazkových vztahů jsou si toho vědomy.

Výše uvedené je jedním z častých důvodů pro volání po podřazení povahou kolektivních sportů pod režim pracovního práva. Postavení slabší strany je totiž částečně determinováno závislostí sportovce na klubu, výkonu činnosti pro klub a dle jeho pokynů.

Povahou individuální sporty nabízejí z hlediska rovnosti stran lepší podmínky pro sportovce-podnikatele. Úzce to souvisí s již zmíněnou sítí vztahů, do kterých sportovec vstupuje. Zpravidla zde neexistuje natolik silný základní vztah, který by determinoval menší možnost

sportovce ovlivnit smluvní formu či obsah. Výjimkou může být smlouva reprezentační neboli smlouva o reprezentaci, kterou sportovec uzavírá obvykle s příslušným sportovním svazem a v povahou individuálních sportech může sportovce stavět do role slabší strany, neboť sportovní svaz je nejen zpravidla významným zdrojem finančních prostředků pro výkon činnosti, ale často může disponovat i pravomocí nominovat sportovce na velké mezinárodní akce.

Ať už jde o smlouvy sponzorské, partnerské, o reklamě, anebo o smlouvy s členy realizačního týmu či o zastupování agentem, je zde vždy přítomna velká autonomie sportovce ve věci výběru subjektu, se kterým hodlá smlouvu uzavřít, ale i za jakých podmínek by k tomu mělo dojít. V tomto ohledu se kromě specifického obsahu smlouvy sportovní prostředí nijak neliší od dalších oblastí podnikání.

Právní ochrana sportovce jako podnikatele ve smyslu ochrany poskytované slabší straně je však v praxi velmi malá. Ostatně sportovec podnikající výkonem své činnosti vstupuje do těchto vztahů jako profesionál. Sportovci velmi často nedisponují dostatečnými znalostmi, aby posoudili právní kvalitu uzavírané smlouvy, ale vstupují do ní v souvislosti se svým podnikáním, tedy činností, které se věnují, a předpokládá se od nich určitá pokročilá znalost náležitostí, které jsou k jejímu výkonu potřeba. Pro vyšší ochranu jakožto slabší strany by k takové situaci musel přistoupit ještě některý z dalších zákonných znaků, například nízký věk daného sportovce, který by mu zaručoval odpovídající ochranu. Konkrétním příkladem mohou být odvětví, ve kterých sportovní vrchol nastává již velmi brzy, a proto často dochází ke smluvní úpravě některých vztahů ještě v době, kdy zcela legitimně lze mladého sportovce či sportovkyni za slabší stranu považovat – typicky krasobruslení či gymnastika.

Názory na to, zda je současná situace žádoucí, se liší. Předkládané argumenty oscilují mezi dvěma polohami, z nichž jedna se současným stavem souhlasí, protože sportovec jakožto podnikatel, a tedy i profesionál ve svém oboru, má snášet některé vyšší nároky v souvislosti se svou podnikatelskou činností. Ta mimo sportovní výkony samozřejmě zahrnuje v rozumné míře i smluvní závazky s ní spojené. Druhá pozice naopak poukazuje na neutěšený stav právní ochrany jak při uzavírání smluv, tak při následné ochraně práv v soudním či jiném řízení. Nelze pochopitelně tuto problematiku vnímat jako spor dvou jasně vyhraněných pozic, jaké jsem právě nastínil. Celá záležitost je samozřejmě daleko komplikovanější a je velmi pravděpodobné, že ta nejlepší řešení budou vycházet z nějaké formy kompromisu mezi oběma tezemi.

4. Smlouvy uzavírané sportovcem v rámci jeho podnikatelské činnosti

4.1 Obecný úvod

Konstruktivní kritika faktu, že sportovní prostředí je příliš rozsáhlé a rozmanité na to, aby bylo uspokojivě upraveno jen velmi kusou právní úpravou, by měla být z mé práce patrná. Právě proto je jen těžko proveditelné podrobněji rozebrat veškeré druhy smluv, které může sportovec uzavírat v rámci svého podnikání v rámci jedné kapitoly této práce. Kromě již mnohokrát zmiňovaného základního dělení dle povahy sportu, které i zde hraje velkou roli, neboť struktura vztahů do jisté míry determinuje a předpokládá uzavírání určitých druhů smluv, se budu věnovat i dělení dle smluvního obsahu, a to jak po stránce formální, tak materiální. V následujících odstavcích se tedy pokusím předestřít aspoň bazální dělení a jednotlivé druhy, se kterými se buď můžeme setkat nejčastěji, anebo mohou sloužit jako ukázka velmi specifických smluv, jež lze v daném odvětví uzavřít.

4.2 Smlouvy v povahou kolektivních sportech

Jakási základní charakteristika smluv uzavíraných v povahou kolektivních sportech by dle mého názoru měla zobrazovat hned několik rovin či úhlů pohledu. Z hlediska vzájemného postavení stran se jedná o druh smluv, kde nepoměr v možnosti ovlivnit obsah a zejména vzájemná práva a povinnosti je místy téměř zanedbatelný. Často mohou takto uzavírané smlouvy mít povahu smluv adhezních, a to zejména v situacích, kdy je klub v silnějším postavení, než je obvyklé. Smlouva je téměř výhradně vypracovávána klubem či právní kanceláří s klubem spolupracující. Sportovec je velmi často zastoupen agentem, který by měl suplovat případnou nižší odbornost sportovce v oblasti smluvního práva a dalších institutů s ním spojených.

Oproti běžnému podnikání jsou účinky smlouvy omezeny časově. Přestup sportovce do jiného klubu totiž může proběhnout vždy jen v určitém období v roce, tzv. přestupovém období. Zajímavou otázkou k vyřešení by pak bylo posouzení samostatnosti výkonu podnikatelské činnosti sportovce ve chvíli, kdy po vzoru americké nejvyšší hokejové soutěže může dojít k „výměně či prodání“ hráče do jiného klubu i bez jeho souhlasu. Myslím, že v tomto případě jsou hráči zaměstnanci daného klubu, ale pokud by se jednalo o podnikatele, byla by diskuse na toto téma bezesporu namístě.

Argumentace ve prospěch podnikatelského statusu by se pravděpodobně opírala o zdůraznění smluvní volnosti podnikatele, a tedy i možnosti sportovce vzdát se práva rozhodovat o tom, jaký klub bude reprezentovat. Zároveň je ale důležité si uvědomit, že se nepohybujeme

v bipolární soustavě ve smyslu „vše je v souladu s předpisy“ a „nic není v souladu s předpisy“, ale právě naopak – v tuto chvíli by již pravděpodobně došlo k úplnému či částečnému nenaplnění některých znaků podnikání, že by bylo zcela relevantní zabývat se otázkou, zda by neměl být status podnikatele v tomto případě opuštěn.

4.2.1 Profesionální smlouva

Hlavním právním titulem k vytvoření právního vztahu mezi klubem a sportovcem v roli podnikatele je profesionální smlouva. Z formálního hlediska se může název lišit nejen v rámci vnitrostátní úpravy, ale i na mezinárodní úrovni. Z tohoto důvodu je důležité profesionální smlouvu pojímat nejen jako určitou standardní formu pro smluvní zřízení dvoustranného vztahu mezi klubem a sportovcem-podnikatelem, ale je důležité se zaměřit především na její materiální znaky. Obsah profesionální smlouvy je zpravidla vodítkem při snaze o definici takového nástroje obchodněprávního styku. Definice profesionální smlouvy se často vůbec nevyskytuje, často se liší v určitých detailech.

Současná doktrína se nicméně shoduje na určité skupině znaků, kterými je profesionální smlouva tvořena. Kromě možného pojmenování jakožto znaku formálního jsou zde dva další typické rysy – strany a obsah. Stranami jsou téměř výhradně klub či společnost, jež klub provozuje, a sportovec.

Po obsahové stránce profesionální smlouva zakotvuje na straně sportovce povinnost vykonávat pro klub sportovní činnost, kterou zpravidla tvoří povinnosti poskytovat klubu mimo jiné své herní schopnosti, fyzický potenciál, technické i taktické znalosti jakožto i čas potřebný k přípravě a k realizaci soutěže.^{50,51} Zvláštní kategorií, velmi často opomíjenou, je pak podřízení volného času (tj. času, který sportovec netráví přímo na příslušném hřišti či v jiném sportovním zařízení za účelem přípravy ke sportovnímu výkonu či provádění výkonu samotného) potřebám jeho profesionální sportovní činnosti.

⁵⁰ KUČERA, Vít. Specifické smluvní vztahy ve sportovním právu. In: KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 145–152. ISBN 978-80-87284-28-5.

⁵¹ JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 18–32. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.

Na straně klubu či společnosti, jež klub v tomto jednání nahrazuje či zastupuje, tomu odpovídají povinnosti poskytnout sportovci nejen adekvátní odměnu, taktéž uvedenou ve smlouvě, ale i vytvořit mu odpovídající podmínky pro co možná nejlepší výkon jeho činnosti.^{52,53,54}

Někteří autoři, příkladem může být autorka v této práci hojně citované publikace Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí Helena Jurka, dělí smlouvy i na amatérské a profesionální, popřípadě dle obsahu podle toho, nakolik je činnost činností výdělečnou či zájmovou. Takovému dělení se záměrně v této práci věnovat nebudu, jelikož pro téma mé práce mají význam jen takové závazky, do kterých sportovec vstupuje v roli podnikatele, a tudíž musí být splněny i znaky podnikatelské činnosti dle litery zákona.

4.2.1.1 Úprava profesionální smlouvy v ČR

V českém právním prostředí nabývá profesionální smlouva zpravidla dvou podob podle toho, o jaký právní předpis se opírá.

Jednou z variant, v současné době nepříliš používanou, je posouzení profesionální smlouvy jako smlouvy pracovní. Jedná se o dílčí část již několikrát zmiňované diskuse o tom, zda by sportovci především v povahou kolektivních sportech měli mít postavení zaměstnanců dle zákoníku práce, či nikoliv.

V naprosté většině případů má však profesionální smlouva podobu smlouvy inominátní dle § 1746 odst. 2 obč. zák. Spolu s nedostatečným terminologickým rozlišením základních druhů sportovních odvětví se dle mého názoru jedná o asi největší deficit současné sportovněprávní úpravy v České republice. Výhodou i nevýhodou zároveň je velká volnost stran při tvorbě jejího obsahu. Vzhledem k častému postavení sportovce jako slabší strany by určité minimální požadavky stanovené určitým právním předpisem mohly přispět k narovnání takového vztahu. Garantování určitých fundamentálních jistot by současně nijak významně neomezilo obě strany v jednání o konkrétních ustanoveních. Český právní řád takové zakotvení minimálních požadavků na profesionální smlouvu neobsahuje, nicméně určité tendence se dají vysledovat v mezinárodní sféře. Tam jsou zpravidla v rámci právní úpravy na úrovni zákona, jak je tomu v případě Slovenska, anebo formou kolektivních smluv, jak je tomu ve Francii, upraveny základní

⁵² KUČERA, Vít. Specifické smluvní vztahy ve sportovním právu. In: KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 145–152. ISBN 978-80-87284-28-5.

⁵³ Sportovci a kluby aneb význam precizní smlouvy (klub x sportovec) ve sportovním prostředí dneška I. [online]. Dostupné z: <https://jfklegal.cz/2020/03/19/sportovci-a-kluby-aneb-vyznam-precizni-smlouvy-klub-x-sportovec-ve-sportovnim-prostredi-dneska-i/#:~:text=Pokud%20nem%C3%A1%20sportovec%20uzav%C5%99enu%20pracov%C3%AD,stan%20co%20nejp%C5%99esn%C4%9Bji%20a%20nej%C3%BApln%C4%9Bji> [cit. 2022-04-12].

⁵⁴ JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 26–28. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.

požadavky na podobu smluvního ujednání mezi sportovcem a klubem, popř. jiným subjektem v obdobném postavení.⁵⁵ Tato úprava je vzhledem k rozsahu sportovního odvětví z pochopitelných důvodů pouze rámcová a věnuje se základním požadavkům, kupříkladu existence ustanovení na ochranu mladých sportovců nebo stanovení maximální délky kontraktu. Její význam však tkví právě v nastavení určitého standardu vlastního pro velkou část regulované oblasti.

4.2.1.2 Vliv sportovních předpisů na podobu profesionální smlouvy

Podoba smluvních vztahů mezi sportovcem a klubem může být kromě platné legislativy také silně ovlivněna předpisy konkrétních sportovních federací. Rozlišovat můžeme tedy pravidla mezinárodních sportovních federací na straně jedné a národních sportovních svazů či federací na straně druhé.

Přestože existují určité výjimky, lze vysledovat v této úpravě několik trendů. Prvním je fakt, že pravidla stanovená jako závazná ze strany mezinárodní federace jsou velmi často obecnější než konkrétní pravidla národních svazů. Příkladem může být úprava profesionální smlouvy českou fotbalovou asociací (dále jen „FAČR“), která implementuje do vlastní úpravy jakési minimální požadavky stanovené mezinárodní fotbalovou federací (dále jen „FIFA“), ale zároveň některé aspekty kontraktačního vztahu konkretizuje nebo dále rozvádí. Jedná se o jev logicky plynoucí ze vzájemného postavení obou subjektů, kdy jeden plní funkci zastřešující organizace, a proto by jím stanovená pravidla měla mít univerzální charakter a měla by sloužit jako rámec pro další úpravu v jednotlivých státech.

Druhý trend je také poměrně dobře odůvodnitelný, protože kvalita a propracovanost úpravy úzce souvisí s významem a postavením daného sportu. Není tedy náhodou, že v českém sportovním prostředí disponuje zdaleka nejpropracovanější úpravou již zmíněná fotbalová asociace. Jedná se o logický výsledek tlaku na kvalitu právní úpravy, způsobený větším objemem peněz, který se v takovém prostředí vyskytuje, významem sportu ve společnosti, zájmem médií a v neposlední řadě častějšími soudními či mimosoudními spory pramenícími právě z výše uvedených faktorů.

Jelikož velká většina zahraničních předpisů podřazuje sportovní činnost pod oblast pracovního práva, uvedu konkrétní příklady takové víceúrovňové právní soustavy na úpravě českého fotbalu. České fotbalové prostředí se vymyká hned v několika směrech, a to i vzhledem k mezinárodní úpravě. Pro účely této práce je vhodným příkladem i proto, že je jedním

⁵⁵ JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 51–71. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.

z posledních povahou kolektivních sportů, který nepodřadil profesionální smlouvu pod zákoník práce, ale právě naopak – § 1 Směrnice pro evidenci profesionálních a neamatérských smluv odkazující na přílohu č. 1 téže směrnice stanoví, že tuto smlouvu lze uzavřít pouze jako smlouvu inominátní dle § 1746 obč. zák.⁵⁶ Za to byl FAČR podroben ostré kritice nejen ze strany evropské fotbalové asociace⁵⁷ (dále jen „UEFA“), ale také jednotlivých národních a mezinárodních hráčských asociací, které na nedostatky úpravy v České republice, zejména pak nízkou míru právní ochrany, upozorňují dlouhodobě.^{58,59} Stěžejním požadavkem těchto organizací bylo a stále je právě standardizování profesionální smlouvy jako smlouvy pracovní. Do dnešního dne se i přes opakované urgencye ze strany UEFA a vleklé diskuse v českém prostředí nepodařilo změny implementovat. Možná právě proto má však český fotbal velmi podrobnou úpravu garantující sportovcům určité jistoty srovnatelné s ostatními zeměmi, byť se nejedná o jistoty vyplývající z postavení zaměstnance.

Konkrétní požadavky na smlouvu, kterou čeští fotbalisté v roli osob samostatně výdělečně činných musí uzavírat, stanovují v obecné rovině oficiální dokumenty FIFA a UEFA. Česká fotbalová asociace pak disponuje vlastní, na mezinárodní úpravu navazující sadou předpisů, které dále rozvádí a konkretizují obecnější normy mezinárodní. FIFA přistoupila k regulaci fotbalového prostředí poměrně pragmaticky, a to rozdělením zveřejněných pravidel dle jejich závaznosti. Některá pravidla a principy mají být dodržovány bezpodmínečně, u některých se vydala cestou závaznosti pouze v případě, že národní legislativa nestanoví jinak. Třetí kategorii pak tvoří pravidla, u kterých stanoví jako závazný pouze hlavní, vůdčí princip, který by měl demonstrovat a zároveň naplňovat hlavní smysl implementace takového ustanovení. Příklad takového ustanovení lze nalézt v samotném úvodu ústředního dokumentu FIFA – v bodu 3 první části FIFA Legal Handbook.⁶⁰ Další úprava je pak v gesci níže postavených organizací této struktury.

Jednotlivé národní fotbalové svazy jsou tak povinny implementovat do svého právního řádu například ustanovení umožňující vypovědět kontrakt pouze z legitimního důvodu (v angličtině „just cause“, tedy spíše dobře ospravedlnitelný důvod, v odůvodnitelné situaci), anebo

⁵⁶ Směrnice o evidenci profesionálních a neamatérských smluv FAČR [online]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uprava-smernice-pro-evidenci-profesionalnich-a-neamaterskych-smluv/a939> [cit. 2022-04-13].

⁵⁷ MÁDL, Luděk. Výstražný dopis z UEFA. Na české kluby zaútočí 3. bundesliga [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/vystrazny-dopis-z-uefa-cesky-fotbal-se-boji-3-bundesligy/r~ca231a282fed11e3888f002590604f2e/>

⁵⁸ FIFPro Black Book Eastern Europe [online]. 2012, s. 49 - 53 [cit. 2022-05-13]. ISBN 978-90-818686-0-0. Dostupné z: <https://fifpro.org/media/0v0nzpnp/fifpro-black-book-eastern-europe-final.pdf>

⁵⁹ OSVČ v dresech: Kluboví sportovci jsou v Česku podnikateli [online]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/podnikatele-ve-sportovnim/> [cit. 2022-04-12].

⁶⁰ FIFA Legal Handbook [online]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/legal/news/fifa-legal-handbook-edition-2021-now-available> Dostupné z: <https://www.fifa.com/legal/news/fifa-legal-handbook-edition-2021-now-available> [cit. 2022-04-13].

stanovící délku kontraktu na maximální dobu pěti let, pokud domácí legislativa neříká jinak. Takové je znění právě bodů číslo 14, 17 a 18 ve spojení s bodem 3 výše uvedeného předpisu.⁶¹ V návaznosti na legislativní rámec nejen FIFA, ale i evropské organizace UEFA, upravila česká fotbalová asociace svá pravidla, aby byla v souladu s mezinárodními předpisy. Kromě téměř doslovně převzatých pasáží, jako jsou pojmosloví či povinná ustanovení, rozvádí dále některá pravidla a stanoví i minimální požadavky z hlediska evidence a náležitostí profesionální smlouvy. Jako velmi užitečné hodnotím zveřejnění vzorové profesionální smlouvy, která je sice pouhým doporučením, nicméně dále pomáhá jednotlivým subjektům formulovat představu o tom, jaká by profesionální smlouva měla být a co všechno by měla obsahovat.^{62,63}

Zajímavé situace často generuje snaha stran o jednostranné ukončení kontraktu. Stejně jako většina smluv ve sportovním odvětví i smlouva profesionální by obvykle mohla být ukončena buď dohodou stran, anebo jednou ze stran při flagrantním porušení smlouvy stranou druhou. V praxi však případné porušení velmi často nedosáhne takové intenzity, aby mohla být smlouva jednostranně vypovězena. V takové chvíli může snaha jedné strany závazek zrušit vést k soustavnému znepříjemňování spolupráce protistraně. Na straně klubu taková snaha může vést k přeřazení do rezervního B týmu, anebo k ponechání hráče v elitním týmu, ale může s sebou jeho soustavné přehlížení a nenasazování do utkání. Samozřejmě je potřeba odlišit takové situace od těch, kdy hráč jednoznačně nedisponuje potřebnou výkonností, a jeho vyčerpání je tedy úměrné jeho výkonům či přístupu k přípravě a samotné činnosti. Na straně hráče se pak může jednat o demonstraci nedostatečné motivace se zlepšovat, laxní plnění povinností uložených mu trenérem či jinými členy realizačního týmu, a vůbec všechny další způsoby jak dát najevo, že změna působiště by byla pro všechny strany tím jednoznačně nejlepším řešením.

Tato problematika úzce souvisí s pojetím sportovce jako investice, která dle mého názoru je jedním z faktorů, jenž dokazuje specifickou sportovní prostředí. Jen s obtížemi si lze představit, že podobná situace nastane v zaměstnaneckém poměru v běžné obchodní korporaci. Ano, i tam se můžeme setkat se situacemi, kdy zaměstnavatel přidělí zaměstnanci jiné pracovní povinnosti nebo opakovaně odmítá jeho povýšení s cílem vynutit si dohodu o ukončení smlouvy. Zaměstnanec také může vykonávat pouze minimum práce, které po něm smlouva požaduje, a další

⁶¹ FIFA Legal Handbook [online]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/legal/news/fifa-legal-handbook-edition-2021-now-available> [cit. 2022-04-13].

⁶² Evidenční a registrační řád FAČR [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/document/download/88038>

⁶³ Vzor standardní profesionální smlouvy [online]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/document/download/15274> [cit. 2022-04-13].

činností, která umně balancuje na základních požadavcích pracovního práva a pracovní smlouvy, dávat najevo svou nespokojenost.

Dle mého názoru se však jedná o situace výjimečné, a to hned z několika důvodů. Tím hlavním je fakt, že sportovní prostředí se od toho pracovního významně liší. Konkrétní projevy tohoto zjištění jsou patrné na mnoha místech. Jedním z nich je jiné postavení zaměstnance a sportovce-podnikatele, a to kromě zřejmých legislativních rozdílů i v odlišném, investičním pojetí sportovce, o kterém již byla řeč výše. Ochota klubů mít uzavřený kontrakt se sportovcem, který nechce dále v tomto klubu působit, je tedy zákonitě vyšší než v prostém zaměstnaneckém poměru, a stejně tak není příliš výhodné pro společnost trvat na platnosti smluv uzavřených s jednotlivými podnikateli, ledaže by samotná osoba podnikatele pro vás byla investicí. Dalším faktorem pak může být i to, že pracovní právo ve většině zemí propůjčuje zaměstnanci výrazně větší ochranu a obecně úprava jeho vztahu se zaměstnavatelem je kogentnější, takže určitá fundamentální ochrana je vždy přítomna.

4.2.2 Shrnutí

Kolektivní sporty začínají být stále více a více předmětem úpravy práva pracovního. V Evropě je taková tendence pravděpodobně nejvýraznější, neboť se zde tradičně odehrávají jedny z nejprestižnějších světových soutěží v daných sportech. Dalším faktorem je pak jednotnost evropského trhu a s ním spojený zájem na jednotné regulaci ze strany jak evropského práva, tak zastřešujících sportovních organizací.

Česká republika je do jisté míry výjimkou, což by se dalo označit za jev, který svědčí tématu mé práce, ale méně již sportovnímu prostředí s mezinárodním přesahem. Čeští sportovci a zahraniční sportovci působící v českých soutěžích kolektivních sportů jsou zpravidla osobami podnikajícími, samostatně výdělečně činnými. Navzdory rozsáhlé kritice takového stavu u fotbalu, jenž je jakousi vlajkovou lodí kolektivních sportů u nás, k velkým změnám nedošlo. Pozitivním zjištěním je však fakt, že míra ochrany fotbalistů je poměrně vysoká, byť není totožná s ochranou zaměstnance dle příslušných pracovněprávních předpisů.

V České republice se tedy pojmem profesionální smlouva rozumí velmi často smlouva inominátní, zatímco v zahraničí až na výjimky se jím rozumí smlouva pracovní. Roli jednotlicího prvku z hlediska zajištění ochrany v situacích, u kterých je to žádoucí – v případě mladých hráčů, výrazné nerovnosti v postavení klubu a sportovce –, plní často předpisy jednotlivých mezinárodních a národních organizací, v jejichž gesci se regulace daného sportu nachází.

Uvědomuji si, že oblast povahou kolektivních sportů je díky společným znakům se závislou prací velmi často pod režim pracovního práva podřazována, a to zejména v zahraničí. I

přesto jsem se jí v této práci věnoval více než okrajově, a to hned z několika důvodů. České prostředí jako jedno z mála zemí stále v oblasti povahou kolektivních sportů setrvává u úpravy v režimu občanského zákoníku, a to často výhradně. Dále jsem považoval za důležité podrobněji popsat právní rámec, kterým se tento druh sportů řídí, a to nejen proto, že je odbornou literaturou místy opomíjen, ale i z důvodu logické struktury své práce. Sportovní prostředí je velmi často vnímáno jako jeden celek, s jednotnou úpravou a strukturou. Tato kapitola by měla být podrobnějším rozvedením rozdílů, které jsou dle mého názoru markantní a o kterých jsem obecněji pojednal už na začátku své práce, v kapitole tomuto tématu věnované. Tato kapitola by měla mít za cíl nejen upozornit na existenci rozdílů, ale měla by i touto cestou poukázat na nedostatky strukturální, které jsou tou pravou výzvou do budoucna. Zatímco jednotlivé záležitosti mohou být řešeny relativně rychle a efektivně, systémové záležitosti jako změna způsobu nahlížení na určitou problematiku a z ní pramenící problémy mohou výrazně prodlužovat a ztěžovat proces nápravy.

4.3 Smlouvy v povahou individuálních sportech

Povahou individuální sporty jsou oblasti, která dle mého názoru mnohem více naplňuje znaky podnikatelské činnosti. Jedná se také o prostředí, ve kterém do budoucna s nejvyšší pravděpodobností k velkým změnám nedojde. Důvodem je nejen jiný způsob výkonu činnosti či financování aktivit sportovce, ale již zmíněná diametrálně odlišná síť vztahů sportovce, z níž tyto dílčí rozdíly vycházejí.

Možná ještě více než u povahou kolektivních sportů se zde projevuje velká různorodost odvětví, která pod tuto kategorii spadají. Kromě opravdu pestré škály různých sportů se mohou lišit kupříkladu dynamikou sportovního působení, kdy můžeme rozlišovat sezónní sporty, jako jsou tenis či beachvolejbal, od sportů charakterizovaných jednotlivými akcemi pořádanými na základě dohody mezi účastníky, jak tomu bývá v bojových sportech. Další možná dělení pak jistě každého čtenáře napadnou – dle počtu sportovců, postavení zastřešujícího sportovního svazu, míry nezávislosti při výkonu činnosti a mnoha dalších kritérií.

Vyšší míra nezávislosti a obecně komplexnější síť vztahů se pochopitelně promítají i do smluvního zajištění takových vztahů a práv a povinností z nich plynoucích. Dále se proto hodlám věnovat jednotlivým smluvním druhům, se kterými se sportovci v této oblasti mohou setkat a jež se nějak vymykají ostatním oblastem podnikání. Může jít o pouhou speciální variantu jinak běžné smlouvy, ale i o kontrakt natolik specifický pro sportovní prostředí, že jej nelze podřadit pod žádnou z obecnějších kategorií.

4.3.1 Smlouva se členy realizačního týmu

Jedním ze základních vztahů, které je nutné regulovat smluvně, je zpravidla vztah sportovce a trenéra, popř. sportovce a dalších členů realizačního týmu, například kondičního trenéra, fyzioterapeuta, psychologa a dalších osob.

V případě trenéra by se dalo předpokládat, že se jedná o smlouvu nejběžnější, nejvíce používanou, neboť v prostředí vrcholového sportu je již trenér do jisté míry nepostradatelnou součástí týmu. Ne vždy se však toto jeho postavení promítne i do smluvní podoby. Velmi často totiž dochází ke konstrukci jakéhosi třístranného vztahu, a to, když trenér uzavírá smlouvu o spolupráci s příslušnou sportovní federací či svazem, ve které se zavazuje vykonávat trenérskou činnost pro určitého sportovce tento svaz reprezentujícího. Častým je tento jev na úrovni reprezentace, protože tato skupina sportovců či družstev podléhá zvýšené kontrole, ale i podpoře ze strany zastřešující sportovní organizace.

Tento trojúhelník vztahů nejenže ilustruje problematiku navenek samostatné činnosti podnikatele, která je ve skutečnosti omezená a svázaná s různými subjekty, ale i pomáhá vysvětlit, proč je relevantní dělení dle míry nezávislosti při výkonu činnosti, jak bylo zmíněno výše.

Sportovec, a zejména sportovec působící v individuálních sportech, totiž může budít dojem velké nezávislosti na ostatních při výkonu svých práv a povinností, ale ve skutečnosti je často realita úplně opačná. Množství omezení, která limitují jeho podnikatelskou činnost, mají jinou povahu a často i intenzitu než při jiném, dalo by se říci „standardním“ podnikání.

Zatímco poskytovatel služeb v oblasti financí nebo například instalatérských prací disponuje zpravidla vysokou mírou smluvní autonomie, a to včetně volby s kým a za jakých podmínek smlouvu uzavře, sportovní svět se v tomto ohledu velmi odlišuje. Sportovec, přestože v roli podnikatele, podléhá regulaci ze strany sportovního svazu, který může v krajních případech sáhnout až k sankcím nemožnosti výkonu činnosti, například formou zákazu startu na některých sportovních akcích, anebo výrazným omezením finanční podpory nejen od sportovního svazu jako takového, ale i od dalších subjektů.

4.3.2 Smlouva sponzorská a smlouva o reklamě

Tato kategorie smluv tvoří často velmi významnou část sportovcových příjmů a obecně finančních prostředků, se kterými může nakládat. Konkrétní pojmenování se může lišit, proto se omezím na pouhé pojmenování znaků takového závazku.

Pojmenování sponzor není příliš přesné, naopak může být zavádějící. Jedná se spíše o ustálené slovní spojení používané praxí, které má historické a praktické kořeny v dobách, kdy sport nedisponoval takovou ekonomickou silou, propracovanou strukturou ani legislativou. V té době

byli sportovci, kteří se chtěli své činnosti věnovat více, řekněme i profesionálně, zpravidla odkázáni na pomoc od jednotlivců či společností, které jim věnovaly menší finanční obnosy s cílem usnadnit jim přípravu na závody či soutěže. Sponzor však v doslovném významu za svou podporu nic nevyžaduje, snad s výjimkou provozování činnosti, na kterou přispívá, anebo určité vděčnosti, nicméně oba dva tyto pojmy jsou poměrně abstraktní, těžko smluvně vyjádřitelné.

V dnešní době jsou takové sponzorské dary v povahu individuálních sportech velmi často řešeny smlouvou pojmenovanou, a to smlouvou darovací. Často sponzor vykáže tento dar ve svém daňovém přiznání a uplatní tak určité výhody daňovým právem poskytnuté, sportovec zase získá prostředky nesvázané smlouvou ani právními předpisy, které může investovat do zkvalitnění své přípravy, svého výkonu.

Smlouva o reklamě a smlouva sponzorská v dnešní době zpravidla pojmenovávají situaci jinou. Jedná se o závazek dvoustranný, synallagmatický, tedy o vzájemně podmíněná práva a povinnosti ve smlouvě uzavřené mezi sportovcem a dalším subjektem, často obchodní korporací. Tato druhá smluvní strana, často nepřesně označovaná za sponzora, se zavazuje poskytnout sportovci určité plnění finanční či nefinanční povahy. Dále ji budu nazývat „partnerem“ sportovce, neboť dle mého názoru tento pojem lépe vystihuje vzájemný vztah obou kontraktantů. Výše i povaha plnění se často odvíjejí od kvalit podporovaného sportovce, ale zároveň od toho, jak významným partnerem sportovce si přeje poskytovatel být. ro menší, zpravidla i méně navenek prezentovanou podporu je typické nefinanční plnění, zejména poskytnutí produktů, které společnost vyrábí či distribuuje, anebo poskytnutí prostor či služeb pro výkon činnosti profesionálního sportovce. Nemusí v tomto případě jít vyloženě o sportovní hřiště či posilovnu. Častým jevem je například možnost využít regenerační či relaxační služby, fyzioterapii. Může ovšem jít i o fyzické a psychické testování nebo vědecké, a bohužel často i vědou nepodložené, cesty jak zvýšit samotný sportovní výkon.

Povinnosti na straně sportovce pak mohou mít různou podobu, která velmi závisí na povaze činnosti sportovcova partnera a produktu, který má být prostřednictvím této spolupráce zviditelněn. Obvykle se jedná o viditelné umístění loga partnera na oblečení sportovce, internetových stránkách včetně sociálních sítí, ale i účast na akcích, které jsou pro partnera významné a kde je zájem na sportovcově účasti. Jedná se pochopitelně o výčet demonstrativní, všeobecně jde o jakoukoliv aktivitu sloužící k prezentaci vzájemné spolupráce nebo podpoře a propagaci partnera. S rozmachem sociálních sítí se pojí další, dle mého negativní jev úzce spojený s tímto druhem smluv. Čím dál tím větší část propagace je vázána na oblast internetu a v poslední dekádě do oblastí nejrůznějších, v té konkrétní době populárních sociálních sítí. Tyto platformy poskytují nejen sportovcům obrovské možnosti k formování a dokonce i ovlivňování veřejného

mínění. Široká veřejnost si jistě vybaví mnoho slavných sportovců, kteří se rozhodli touto cestou i podpořit určité politické směry či konkrétní politiky. Velmi rychle také došlo ke dvěma souvisejícím zjištěním – pro sportovce i pro partnery může být za určitých okolností výhodnější zaměřit velkou část pozornosti právě na působení na sociálních sítích než na sportovní činnost jako takovou. Ta pak dostává jakýsi podpůrný charakter. Dochází zde tedy k určité změně priorit a zaměření při výkonu činnosti, se kterými se v běžném podnikatelském působení setkáváme jen velmi zřídka, pomineme-li některé podvodné společnosti založené na dominujícím marketingovém modelu, který naprosto neodpovídá kvalitě produktu a může balancovat na hraně klamání zákazníka.

Z hlediska partnera je totiž často rozhodujícím pouze počet oslovených uživatelů jako nepřímá podpora jeho podnikání. Obvykle se snaží spojit se sportovcem, který má potenciál oslovit určitou žádoucí cílovou skupinu. Je však potřeba si uvědomit, že žijeme v době, kdy sociální sítě jsou daleko silnějším nástrojem k propagaci, než jaký může nabídnout občasné působení sportovce v televizních přenosech. Nevylučuji, že existují určité výjimky, ale trend bude i nadále hovořit ve prospěch moderních komunikačních platforem. I sportovci si toho všímají a je čím dál tím častějším jevem, že rozložení energie a času investovaných do samotného tréninku a do budování základny fanoušků se velmi často vyrovnávají. Jelikož jde o jev poměrně nový, nemáme žádná dlouhodobější data, ze kterých bychom mohli vycházet, nicméně dá se předpokládat, že jde i o určitý můstek pro přechod do života po ukončení sportovní kariéry. Zde se nacházím již daleko za hranicemi své odbornosti, přesto si však neodpustím dva možné náhledy na tyto spojené, ale zároveň nezávislé činnosti. Pro mnoho úspěšných sportovců se může jednat o zdroj obživy či alespoň zdroj podpory po konci sportovní kariéry. Druhý, dle mého názoru velmi zajímavý pohled nabízí teorii, že se tak sportovec nadále udržuje v kontaktu se svými fanoušky, což pomáhá zmírňovat psychickou zátěž a ztrátu popularity s ukončením sportovního působení spojené. Paradoxem v tomto případě je pomoc v podobě nástroje, který je sám vysoce návykový a na jehož negativní vliv na naši psychiku upozorňují odborníci již po mnoho let.

Často se však pohybujeme v situacích, kdy není jednoduché určit, co je hlavní činností profesionálního sportovce. Oproti standardnímu podnikání zde může opravdu dojít k vyrovnání, nebo dokonce otočení rolí. Sportovec je sice nadále podnikatelem, nicméně jeho činnost často postrádá přímou návaznost na sportovní výkon jako takový. To je dle mého názoru velký rozdíl a další důkaz velmi specifického charakteru sportovní činnosti. Není jednoduché říci, co vše do sportovní činnosti ještě patří a co už je výkonem činnosti se sportem téměř nesouvisející. Jistě, kupříkladu i středně velká obchodní korporace může učinit rozhodnutí investovat velkou část svých prostředků do marketingu a sebe prezentace, ale vždy je zde přítomen silný vztah k hlavní

činnosti, která je pro její působení na trhu esenciální. V případě sportovce má vztah mezi sportovním výkonem a působením na sociálních sítích o poznání volnější charakter, a tudíž může velmi často dojít k nemožnosti rozlišit, co je tedy hlavní náplní sportovcovy činnosti. Důkazem vzájemné nezávislosti jsou právě sportovci, kteří po skončení kariéry volně navázali kariérou, která by se dnešní terminologií dala označit za influencerskou.

4.4 Další zvláštní smluvní druhy

4.4.1 Smlouva o reprezentaci

V případě smlouvy o reprezentaci je nutné jasně odlišit dva různé druhy této smlouvy, které často věrně kopírují dělení na sporty povahou kolektivní a individuální.

Nejde o rozdíly pouze po stránce obsahové, protože základní odlišnosti pramení už z diametrálně odlišného postavení v rámci závazků, do kterých sportovec v roli podnikatele vstupuje a s tím spojeným jejich významem pro výkon činnosti.

4.4.1.1 Smlouva o reprezentaci u sportů povahou kolektivních

V povahou kolektivních sportech zpravidla dominuje první z uvedených druhů, založený na paralelní existenci dvou hlavních vztahů sportovce – vztahu ke klubu a k reprezentaci. Sportovec v tomto případě uzavírá smlouvu s klubem, která je základním kamenem jeho podnikatelské činnosti, ale zároveň uzavírá smlouvu o reprezentaci se sportovním svazem. Taková smlouva může mít podobu kontraktu uzavřeného ad hoc pro určité období či sportovní akci, anebo dlouhodobějšího, víceletého závazku. Jelikož se jedná o akce reprezentačního mužstva, které je zpravidla sestaveno na základě nominace tvořené trenérem či jiným zástupcem sportovního svazu, lze obě varianty považovat za dostatečně proveditelné i právně uskutečnitelné. V prvním případě je uzavřena smlouva pouze na dobu poměrně krátkou, určitou, běžně před nějakou významnější akcí – mistrovství světa či mistrovství Evropy - a na přípravu ji předcházející. Ve druhém případě podepisuje sportovec smlouvu bez ohledu na to, zda nakonec bude či nebude nominován na jednotlivé akce národního týmu. Smluvní ustanovení týkající se odměny či dalších práv a povinností obou stran se jednoduše „zaktivují“ ve chvíli, kdy taková událost nastane.

Mnohé sportovní svazy, jako například Český volejbalový svaz, uzavírají jakousi hybridní formu smlouvy, která sdružuje znaky obou dvou výše uvedených možností. Smlouvy bývají vždy uzavírány na období jednoho roku, a to kalendářního. Subjekty jsou obvykle všichni hráči, kteří mají reálnou šanci se alespoň některých akcí zúčastnit. Tento přístup dává zároveň smysl i z hlediska finančního, neboť sportovní svazy jsou z drtivé většiny financovány ze státního rozpočtu, a tudíž jednoleté období umožňuje reagovat na případné zhoršení finanční situace

v daném sportu a s tím spojené zmenšení podpory ze strany státu. Doba jednoho roku pak je dostatečně pružnou, aby byl sportovní svaz schopen reagovat na určité více i méně předvídatelné skutečnosti, ale také dobou dostatečně dlouhou, aby uzavírání těchto smluv nepředstavovalo zbytečně velkou administrativní zátěž.

Druhým druhem smlouvy o reprezentaci je kontrakt v oblasti povahou individuálních sportů. Zde si troufám tvrdit, že hraje obvykle významnější roli z hlediska finančního zajištění sportovce. Jak už bylo nastíněno výše, standardní síť vztahů v povahou individuálních sportech je centralizovaná okolo osoby sportovce, nikoliv základního vztahu takové soustavy. Smlouva o reprezentaci tak může přinést významné finanční obnosy, jelikož se uzavírá se sportovním svazem, jež konkrétní sportovec reprezentuje. Svaz se tedy obvykle zavazuje poskytnout za splnění dalších smluvních podmínek určitou podporu, a to finanční i nefinanční povahy. Zatímco v oblasti sportů povahou kolektivních je sportovec primárně vázán ke klubu, který mu poskytuje do jisté míry vše potřebné k výkonu činnosti, a tedy sportovce zajišťuje, v oblasti druhé se může jednat o existenciální záležitost.

Často se můžeme v různých sportech setkat se situací, kdy sportovec z rozličných důvodů reprezentovat odmítne, což je v rozporu se všeobecně rozšířenou představou, že reprezentace své země nebo účast v národním týmu jsou nejvyšší metou, jaké lze dosáhnout. Může tomu tak být a troufám si tvrdit, že i majorita sportovců to tak vnímá. Z hlediska sportovcova podnikání jakožto výdělečné činnosti se ale v povahou kolektivních sportech jedná o záležitost zcela marginální, finančně téměř irelevantní pro jeho obživu. Dle mého názoru jde o další negativní jev spojený s růstem a rozvojem sportu. Reprezentování své země by mělo být vrcholem sportovní dráhy nejen symbolicky, ale i reálně. Toho se však v situaci, kdy sportovec vydělává astronomické částky v klubové sféře, dá jen těžko docílit.

4.4.1.2 Smlouva o reprezentaci ve sportech povahou individuálních

V povahou individuálních sportech je zpravidla sportovec úzce spjat se sportovním svazem, který jeho sport zaštiťuje. Reprezentování svazu a země je tedy fundamentální, neoddělitelnou součástí jeho působení. Vypovězení takové smlouvy anebo faktické odmítnutí reprezentovat by mělo za následek zhroucení celé takové vztahové sítě a vytvořilo by většinou neúnosný tlak na finanční zajištění sportovcovy činnosti.

Obsahem je smlouva ve své podstatě totožná s profesionální smlouvou sportovní. Rozdílná jsou však zpravidla ustanovení, která by se dala označit za profilující, jež určují okruhy povinností, na které druhá smluvní strana chce klást důraz. Oproti profesionální smlouvě sportovní, jež se často velmi podrobně věnuje sportovcově životosprávě, mimosportovním aktivitám, regeneraci a

dalším faktorům majícím vliv na sportovní výkon, smlouva o reprezentaci klade důraz na poněkud odlišné aspekty této kooperace mezi svazem a sportovcem. Stěžejní je proto důraz na vystupování sportovce, jeho vyjadřování do médií, povinnost reprezentovat sportovní svaz a svou zemi nejen na hřišti, ale i při mediálních a společenských vystoupeních. Obsahově významné je také upravení vztahů z hlediska autorského práva ke všem možným výstupům, které sportovní činnost v tomto režimu vytváří.

4.4.2 Smlouva s agentem

Agenti zastupující sportovce jsou z velké části dominantou posledních třiceti let, snad jen s výjimkou amerického sportu, kde bychom se s touto funkcí pravidelně setkávali již dříve. Jejich neustále se zvyšující počet téměř ve všech profesionálních sportech je dalším průvodním jevem a zároveň důkazem obrovského rozvoje sportu v posledních dekadách, zejména pak ve 21. století.

Smlouva je zpravidla dvoustranná, uzavřená mezi sportovcem a agentem jakožto poskytovatelem služeb. V českém právním prostředí se tedy velmi často jedná o smlouvu mezi dvěma podnikateli. Z hlediska legislativy je ovlivněna nejen vnitrostátními předpisy občanského a obchodního práva, ale i interními předpisy příslušných sportovních organizací, a to jak mezinárodními, tak národními. Právě proto se úprava významně liší jak v rámci jednotlivých sportů, tak i v případě národních právních předpisů.⁶⁴

Základní práva a povinnosti jsou velmi podobné, ne-li totožné se standardní smlouvou o zastupování. Agent se zavazuje zastupovat sportovce ve všech záležitostech, které jsou uvedeny ve smlouvě. Obvyklé, nejrozšířenější ustanovení se týkají zastupování při uzavírání smluv s kluby, reklamními či jinými partnery, ale i například s národní sportovní federací – viz smlouvu o reprezentaci.

Zde považuji za nutné zmínit velké rozdíly ve smluvním obsahu mezi oběma výše uvedenými právními kategoriemi. Je důležité si uvědomit, že rozdílná struktura právních vztahů determinuje i rozdílnou povahu smluv o zastupování. Kromě toho dochází k užívání pojmu agent či zprostředkovatel pro dvě značně odlišná zaměstnání.

S činností agentů se častěji setkáme v oblasti kolektivních sportů. Částečně může být důvodem obecně vyšší míra výdělků jednotlivých sportovců, která vyplývá z finančního prostředí, které v takových sportech jako fotbal či hokej panuje. Nelze však přehlížet fakt, že samotné nastavení těchto sportů, kdy je sportovec v otázce svého finančního zajištění a výdělku odkázán na často komplikovaná a velmi intenzivní jednání s daným klubem, je ideálním prostředím pro

⁶⁴ MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 38–43. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.

provozování práce agenta. Taková jednání mohou klást velké nároky kromě schopnosti vyjednávat i na právní a ekonomické znalosti sportovce, které velmi často nebývají valné. I proto je zastoupení kvalitním agentem ve světě profesionálního sportu čím dál tím více důležité. Časté může být i plnění funkce jakéhosi manažera, v jehož gesci jsou i každodenní záležitosti nebo logistika cestování a správa dalších záležitostí, jedná se však z mého pohledu o druhotné, vedlejší povinnosti vzhledem k hlavnímu zajištění kontraktu mezi sportovcem a klubem.

U sportů povahou individuálních dochází k prolnutí funkce agenta s funkcí týmového manažera. Zatímco v povahou kolektivních sportech se agent smluvně zavazuje k hledání sportovcova angažmá za co nejvýhodnějších podmínek a jeho zastupování při jednání se všemi zúčastněnými stranami, u druhé kategorie je často pro sportovce klíčové, aby jejich zástupce byl schopný zprostředkovat uzavření smluv dalších, a to s cílem získat pro sportovce co nejvíce finančních prostředků a další všemožné podpory pro výkon činnosti. Jednání s kluby se asi nejvíce blíží zastoupení sportovce ve vztahu k národní sportovní federaci, která nezřídka bývá hlavním zdrojem finančních prostředků. Funkci agenta v této oblasti však nelze redukovat pouze na tuto činnost. Naopak, často jsou pro výdělečnou povahu činnosti klíčové další finanční prostředky, které pocházejí ze soukromoprávních vztahů s dalšími subjekty – partnery či sponzory. Kromě toho musí zastupující agent či agentura řešit v nepoměrně větším rozsahu i mediální vystupování zastoupených a v kolektivních sportech se strukturou vztahů podobnou těm individuálním pak často otázku udržení dvojice či týmu pohromadě, případně řešení a vypořádání jejich rozpadu. To vše dostatečně ilustruje další větší nezávislost a volnější uspořádání vztahů v rámci povahou individuálních sportů.

Vzhledem k velké variabilitě legislativní úpravy v jednotlivých státech a faktu, že Česká republika je jedním z mála evropských států, který v povahou kolektivních sportech preferuje postavení sportovce jako osoby samostatně výdělečně činné, se pokusím stručně popsat pouze situaci v domácím právním řádu. Ve většině sportů můžeme pozorovat absenci jakékoliv specifické úpravy, a fungování sportovních agentů se tedy řídí kombinací vnitrostátního obchodního či občanského práva, místy i předpisy mezinárodní sportovní organizace daného sportu.

Nejpropracovanější úpravou dle očekávání disponují největší tuzemské sporty – fotbal a hokej. Volejbal a basketbal pak zvolily cestu střední, tedy kombinaci domácích předpisů spolu se závaznými pravidly mezinárodních organizací volejbalu, respektive basketbalu (dále jen „FIVB“, resp. „FIBA“). U povahou individuálních sportů často úprava neexistuje, a jedná se tak o smlouvu o zastupování uzavřenou mezi dvěma podnikateli, kdy se agent zavazuje poskytovat určité služby výměnou za finanční odměnu uvedenou ve smlouvě. Může se jednat o fixní částku, určitou

procenty vyjádřenou část sportovcovy mzdy nebo provizi z plnění od reklamních či jiných partnerů. Obvykle jde o jakousi kombinaci výše uvedených způsobů. Povaha obou kategorií sportů opět napovídá, že v povahou kolektivních sportech může jít spíše o částku fixní, v povahou individuálních sportech se oproti tomu setkáme častěji s určitým dílem ze zprostředkovaného plnění.

Bez ohledu na konkrétní úpravy lze vysledovat některé typické znaky a principy, které jsou společné pro většinu sportovních odvětví. U osoby agenta se jedná o snahu o regulaci tohoto odvětví, a to prostřednictvím povinností registrace a získání licence k provozování činnosti. Dále zde můžeme vysledovat principy sdílené i smlouvami profesionálními. Stěžejními jsou zastropování doby, na kterou lze smlouvu uzavřít, a ochrana dětských a mladých sportovců před vznikem nevýhodných závazků v počátku jejich budoucí kariéry. Ochranu v tomto případě představuje například zákaz uzavření smluv se sportovci mladšími 15 let nebo nižší doba trvání či splnění dalších podmínek ve prospěch sportovce u mladistvých.

4.4.3 Smlouva s mezinárodní sportovní organizací

Zajímavostí sportovního prostředí jsou i smlouvy uzavírané se subjekty nadřazenými sportovním svazům, které mají velký význam zejména v povahou individuálních sportech – mezinárodní federace. Organizace, které stojí na pomyslném vrcholu sportovní pyramidy daného sportu, plní hned několik funkcí. Kromě pořádání vrcholných akcí a zajišťování jejich průběhu jde také o funkci legislativní, tedy tvorbu předpisů a pravidel, kterými se dané sportovní odvětví má řídit. S tím je velmi úzce spojena i funkce sjednocovací, která má přesah i za hranice legislativní složky. Mezi dalšími příklady můžeme zmínit pravomoci v oblasti rozhodování sporů na všech podřízených úrovních, tedy nejen mezi kluby a sportovci, ale i jednotlivými národními či mezinárodními organizacemi.

V povahou individuálních sportech se jedná o poměrně standardní závazek, kterým je podmíněna sportovcova účast v mezinárodních soutěžích touto organizací pořádaných. V povahou kolektivních sportech pravděpodobně převládá scénář druhý, založený na hlavním vztahu mezi klubem a sportovcem, a tedy se pravděpodobně smlouva podepisuje pouze ad hoc v případě nominace na akci přímo podléhající této zastřešující instituci.

Do jisté míry tak lze říci, že potřeba uzavřít tento druh smlouvy pro výkon podnikatelské činnosti věrně kopíruje výše zmíněnou smlouvu reprezentační. V povahou individuálních sportech, jako je tenis či beachvolejbal, je účast v mezinárodních turnajích klíčová. Je hlavním zdrojem finančních prostředků, hlavní podmínkou pro získání dostatečné podpory od sponzorů či

partnerů a také základním stavebním kamenem pro dostatečnou medializaci sportovce, která je nepochybně velmi důležitá právě pro výdělečnost podnikatelské činnosti ve sportovním prostředí.

Oproti tomu sporty povahou kolektivní poskytují sportovci o poznání větší jistotu při zajištění jeho potřeb, a účast na mezinárodních akcích je sice významnou pomocí například při hledání nového, lepšího angažmá, ale zpravidla nemá potenciál ohrozit podnikatelské postavení sportovce jako takové, není esenciální složkou podnikatelské činnosti.

Jak už bylo řečeno výše, jedná se o zvláštní druh závazku, který představuje podmínku pro mezinárodní působení sportovce ve smyslu reprezentace v povahou individuálních sportech, ale může být uzavírána i ve sportech povahou kolektivních. V obou případech pochopitelně existují výjimky. Jde o problematiku, jejíž úprava se bude s nejvyšší pravděpodobností sport od sportu lišit.

Vzhledem ke standardizované povaze smlouvy, která je stejná pro všechny sportovce, naplňuje i jejich postavení během kontraktačního procesu znaky slabší strany. Smlouva je ve své podstatě smlouvou adhezní, kdy sportovec nemá reálnou možnost její obsah ovlivnit či jinak měnit. V posledních dekádách tak můžeme sledovat poměrně významný nárůst počtu hráčských asociací a jiných forem sdružování hráčů, které mají za cíl zlepšit toto postavení směrem k příslušné mezinárodní, ale i národní federaci.^{65,66,67}

Podoba jednotlivých smluv se může v rámci sportovních odvětví lišit, proto uvedu pouze základní rysy, znaky a cíle, které sleduje.

Sportovec podpisem smlouvy vyjadřuje souhlas s poměrně velkým množstvím obecnějších i konkrétních ustanovení, i proto se nezdáka můžeme setkat i s názvem „Players Agreement“ a podobně. Mezi tato ustanovení patří primárně souhlas s podřízením se předpisům této organizace, zejména pak právnímu rámci, kterým se řídí příslušné sportovní soutěže. Kromě obecnějších povinností, jako je respektování sportovní federace, vhodné reprezentování na veřejnosti a výkon činnosti v rámci všeobecně platných pravidel antidopingových a jiných organizací, se sportovec zavazuje poskytnout této organizaci svá autorská práva vzniklá v souvislosti s působením na sportovních utkáních či turnajích organizovaných pod hlavičkou této organizace.

Zajímavostí pak jsou dvě ustanovení, se kterými se můžeme setkat. Prvním je jakási forma stipulace, že se sportovec vzdává jakýchkoliv nároků směrem k mezinárodní federaci a jejím smluvním partnerům za újmu spojenou s účastí na těmito subjekty pořádané akci. Jednání těchto subjektů by muselo naplňovat znaky úmyslného jednání či hrubé nedbalosti. V této souvislosti by

⁶⁵ International Beach Volleyball Players' Association [online]. Dostupné z: <https://ibvpa.org/> [cit. 2022-04-13].

⁶⁶ Professional Tennis Players Association [online]. Dostupné z: <https://ptpaplayers.com/> [cit. 2022-04-13].

⁶⁷ Česká asociace fotbalových hráčů [online]. Dostupné z: <https://cafh.cz/> [cit. 2022-04-13].

jistě byly velmi zajímavými spory vzniklé například ze sportovcova zranění během zápasu, turnaje anebo bezprostředně před nimi v oficiálním místě konání. Zejména menší sporty s nedostatečně propracovanou legislativou, která by explicitně nekladla na organizátory dostatečně vysoké nároky, by mohly čelit v případných sporech velké právní nejistotě. Příkladem může být beachvolejbal, který sice ukládá organizátorům zajistit důstojné hrací podmínky, ale často může dojít k větším i menším zraněním při kontaktu s předměty, které se v písku, a to zejména na plážích, mohou vyskytnout. Došlo by tak na zajímavou situaci při dokazování, protože dokázat v tomto případě hrubou nedbalost na straně organizátora by mohlo být poměrně obtížnou záležitostí. Šance na neprokázání viny, a tím pádem nemožnost dosáhnout určité kompenzace ušlého zisku v důsledku nemožnosti vykonávat podnikatelskou činnost nejsou rozhodně zanedbatelné. To zejména v povahou individuálních sportech je poměrně závažnou komplikací, která může potenciálně vystavit sportovce velkým existenčním problémům.

Druhou možností, oproti první zmíněné rozhodně častější, je ustanovení zakazující start sportovce na jiné, mezinárodní organizaci nehomologované akci. Jde o bezpochyby výrazné omezení smluvní autonomie sportovce, která je však vedena logickou snahou o co největší jednotu sportu, který má daná mezinárodní organizace zastřešovat. Sportovec se tedy nemůže účastnit žádných exhibičních nebo jiných akcí, které nejsou součástí sportovní pyramidy, na jejímž pomyslném vrcholu se nachází příslušná nejvyšší organizace, se kterou sportovec smlouvu uzavřel. Smlouva je smlouvou adhezní, ale současně klíčovou pro možnost provozovat sportovní činnost v mezinárodním prostředí, které často v menších, povahou individuálních sportech představuje jedinou možnost jak sport provozovat profesionálně. Vzhledem k výše uvedenému je tak dle mého názoru důležité se ptát, zda toto omezení není příliš limitující. Myslím si, že stále převažuje legitimní záměr sport udržet jednotným, aby nedocházelo k podobně nepřehledné situaci, kdy vedle sebe působí několik mezinárodních organizací, jako je tomu například v profesionálním boxu. Tato myšlenka je totiž jako jediná kompatibilní s fungováním Mezinárodního olympijského výboru a celé na něj navazující struktury tvořené mezinárodními i národními sportovními federacemi a svazy, včetně národních olympijských výborů.

Zároveň ale nedávná pandemie onemocnění Covid-19 nasvítla některé problémy spojené s úbytkem peněz investovaných do sportu.⁶⁸ To může spustit jakýsi dominový efekt ústící v omezené možnosti organizátorů jednotlivých sportovních akcí, a tedy i v úbytek organizovaných turnajů a zápasů. Jednoznačně více zasaženou je oblast povahou individuálních sportů, která je

⁶⁸ Na proškrtaný rozpočet doplatí sport i armáda. Sníží se i objem peněz na platy úředníků [online]. Dostupné z: <https://echo24.cz/a/iudPZ/na-proskrtany-rozpocet-doplaci-sport-i-armada-snizi-se-i-objem-penez-na-platy-uredniku> [cit. 2022-04-13].

oproti pravidelným soutěžím ve fotbale či basketbale postavena na smlouvách uzavíraných mezi jednotlivými promotéry a mezinárodní organizací. Sportovci se v takovém případě mohou ocitnout v situaci, kdy nemají oficiální turnaje, ale mají omezené možnosti účastnit se jiných akcí nebo dokonce přijít s vlastní iniciativou. Veškeré aktivity tohoto typu jsou totiž často podmíněny souhlasným stanoviskem nejvyšší autority na základě žádosti podané národním svazem či hráči samotnými.

4.5 Shrnutí

V předcházející kapitole jsem stručně popsal nejen některé druhy smluv, které sportovec nejčastěji uzavírá v rámci svého podnikání, ale i jeho postavení při jejich uzavírání a problémy s těmito oblastmi spojené. Popsal jsem různé druhy závazků, jejich jednotlivé odlišnosti i druh sportů, ve kterých se s nimi můžeme setkat nejčastěji. Úvodní pasáž této kapitoly se také věnovala kontraktnímu procesu a sportovcově postavení v jeho průběhu. Popsal jsem hned několik smluvních druhů, které jsou pro sportovní prostředí charakteristické, nicméně i tak jsem nebyl schopen obsáhnout veškerá specifika smluvní úpravy sportovního světa. Pouze pro demonstraci toho, s jakou variabilitou se při snaze o pokrytí tématu potýkáme, zmiňuji ještě smlouvu přestupní, zejména v povahou kolektivních sportech, která úzce souvisí s výše nastíněným ekonomicko – investičním pojetím podnikatele, anebo smlouvu zápasovou z oblasti bojových sportů, kde soupeření probíhá formou dohodnutých zápasů, jejichž smluvní zajištění je velmi často produktem jednání mezi oběma zápasníky a jejich týmy.

Nicméně v této části své práce bych se rád pokusil nejen shrnout výše řečené, ale i obě oblasti propojit, a to jak navzájem, tak s dalšími tématy, kterým jsem se v této práci věnoval.

Nejprve musíme opět rozlišovat mezi sporty povahou individuálními a kolektivními, protože postavení sportovce v rámci těchto kategorií se velmi výrazně liší. Stejně jako při některých již provedených srovnáních lze kořeny těchto odlišností hledat v rozdílné povaze výkonu podnikatelské činnosti v jednotlivých sportech, zejména pak v již několikrát zmiňované síti vzájemných vztahů jednotlivých subjektů.

Povahou individuální sporty jsou z hlediska uzavírání smluv velmi podobné standardnímu podnikání s volnějším, tedy nepříliš regulovaným trhem. Sportovec má poměrně velkou smluvní autonomii co do volby druhé smluvní strany, ale i možnosti ovlivnit obsah dané smlouvy. Samozřejmě při zkoumání postavení jednotlivých stran z hlediska jejich síly narazíme na téměř úplnou škálu možných variant – od kontraktů, ve kterých je sportovec jednoznačně slabší stranou, až po situace, kdy naopak práva a povinnosti stanovené ve smlouvě může sportovec druhé straně

téměř vnutit. S první možností se nejčastěji setkáváme u smluv uzavíraných se sportovními organizacemi regulujícími daný sport – národními a mezinárodními federacemi nebo olympijskými výbory. Zde jde o smlouvy, které jsou vůbec pro možnost výkonu podnikatelské činnosti zcela zásadní a jsou součástí vztahů, bez jejichž existence by sportovec buď nemohl daný sport provozovat na úrovni potřebné pro zajištění aspoň minimální výdělečnosti, anebo pouze s velkými obtížemi, což ve výsledku často znamená to samé - že smlouvu podepsat musí.

Druhý případ zahrnuje situace, se kterými často přijdeme do styku v prostředí elitního sportu, ve kterém se pohybují mediálně velmi známé sportovní hvězdy s velkou socio-ekonomickou silou, které mohou v oblasti partnerských či sponzorských smluv jasně formulovat své požadavky, protože jejich pozice je natolik významná, že ji lze považovat za výhodnou pro partnera za téměř jakoukoliv rozumnou cenu. Podmínkou je také do jisté míry prestiž a síla sportu samotného. V prostředí povahou individuálního sportu tak mohou být v postavení silnější strany obvykle osobnosti golfového či tenisového světa.

Pro povahou kolektivní sporty je příznačná existence velkého množství povahou adhezních smluv a s nimi spojená malá možnost sportovce zásadně ovlivnit její obsah.⁶⁹

Výjimkou budou samozřejmě velké sportovní hvězdy. Jejich postavení bude ovlivněno jejich výjimečností a do jisté míry nenahraditelností. Z hlediska investice představují velmi cennou akvizici, která má velký potenciál svou hodnotu ještě zvýšit nebo minimálně udržet. V případě udržení pak její hlavní ziskovost tkví v úspěších daného klubu, větším mediálním zájmu a dalších navýšeních klubových příjmů.

Většina sportovců však při vyjednávání ohledně svého kontraktu stojí v situaci „ber, nebo nech“, kdy je sice možné vést diskusi nad některými smluvními detaily, ale manévrovací prostor v případě zásadních smluvních ustanovení je velmi malý, často žádný. I to vede k velkému nárůstu a uplatnění funkce hráčského agenta, který disponuje potřebnou odborností a zkušenostmi k vedení takových jednání.

Obecně lze tedy konstatovat, že sportovec se jako podnikatel dostává velmi často do postavení slabší strany. V povahou individuálních sportech lze toto postavení považovat za nutné, a to v zájmu zachování rovnosti při soutěžení. Postavení slabší strany při podepisování kontraktu s národní či mezinárodní federací je tak do určité míry vyváжено jak rovným postavením všech podnikatelů mezi sebou, tak možností vyvinout tlak na změnu podmínek formou sdružení do hráčských asociací, jak je tomu v již zmíněných příkladech v tenisu nebo beachvolejbalu.

⁶⁹ JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 24–32. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.

V povahou kolektivních sportech je situace horší. K legitimní povinnosti podřídit se stejným národním a mezinárodním pravidlům zde přistupuje postavení slabší strany při uzavírání profesionální smlouvy s klubem. Jak již bylo několikrát řečeno, jde o oblast, pro kterou je charakteristický silný základní vztah mezi klubem a sportovcem, který do jisté míry determinuje a ovlivňuje povahu dalších případných závazků sportovce. Kombinace vykazování znaků závislé práce a postavení podnikatele, na kterého zákon ze zcela pochopitelných důvodů klade vyšší nároky a poskytuje mu nižší míru ochrany, zapříčiňuje často velmi výrazné postavení slabší strany. Sportovec, který je často de facto v pozici zaměstnance, ale nepožívá ochrany poskytované zákoníkem práce, je tak ve značně nevýhodné situaci, která je ale obvykle kompenzována finančně atraktivnější odměnou. Ta plyne z možnosti klubu ušetřit administrativní i finanční náklady spojené s případným postavením sportovcova zaměstnavatele, která se následně promítá do výše sportovcova výdělku. Otázkou k zodpovězení tak nadále zůstává nejen to, zda by podřazení pod jakýsi upravený režim pracovního práva nepřineslo zlepšení postavení vůči klubu, ale zda by panovala potřebná jednota mezi sportovci v otázce volby takové změny jejich postavení.

5. Sportovec – podnikatel jako strana sporu

5.1 Obecný úvod

Velmi intenzivní profesionalizace a rozvoj sportu, ke kterému došlo v uplynulých dekádách, ovlivnily významně i množství a podstatu sporů s touto oblastí spojených. Nepochybně jde o trend úzce spojený s celospolečenským procesem globalizace a výrazným navýšením finančních prostředků do sportu mířících.

Řízení ve věci sportovněprávních sporů má některé specifické znaky oproti ostatním druhům. To obvykle souvisí se zvláštními požadavky na povahu řízení z povahy sportovní činnosti plynoucí. Právní doktrína se téměř bezvýhradně shoduje na tom, že jedním z nejdůležitějších odlišností od ostatních sporů je velký důraz na rychlost a efektivitu.^{70,71} Včasné rozhodnutí sporu je ve velmi dynamickém a velmi komercializovaném sportovním prostředí klíčové. I to je důvodem, proč obě strany obvykle preferují mimosoudní řešení sporu, a to jak uvnitř, tak mimo příslušnou strukturu – sportovní svaz či jinou organizaci.⁷² Pro sportovce-podnikatele, ale i pro další zúčastněné subjekty je velmi důležité, aby celý proces směřující k rozhodnutí narušil co možná nejméně jejich výkon činnosti. Výjimkou z takového pravidla jsou samozřejmě spory o samotné setrvání v určitém klubu anebo o účast na konkrétních závodech či turnajích. Příkladem instituce ztělesňující požadavek na rychlost řízení je ad hoc ustavovaný tribunál Mezinárodní sportovní arbitráže (dále jen „CAS“) během konání her olympiády, který se zabývá spory s účastí na hrách spojenými. V paměti sportovních fanoušků jistě figuruje vzpomínka na takové řízení ohledně účasti Martiny Sáblíkové na hrách olympiády v Rio de Janeiru v roce 2016.⁷³ Pro lepší ilustraci toho, proč může být rozhodčí řízení efektivnějším, uvádím ještě relativně nedávný případ sporu z českého volejbalového prostředí. Podstatou sporu bylo jednání jednoho z klubů hrajících českou nejvyšší volejbalovou soutěž - extraligu, který úzce spolupracoval s celkem ze stejného města, hrajícím o soutěž níže. Těsně před skončením přestupového období pak poslal většinu svých tehdejších nejlepších hráčů z nejvyšší soutěže, aby odehráli zbytek sezóny v barvách druhého oddílu, a to s cílem postoupit do nejvyšší soutěže a velmi pravděpodobně následně licenci

⁷⁰ KOHOUT, David. Uplatnění zásad tzv. spravedlivého procesu v rámci orgánů občanských sdružení v oblasti sportu. In: KUKLÍK, Jan. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, s. 125. ISBN 978-80-87284-28-5.

⁷¹ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 60–61. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

⁷² MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 129. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.

⁷³ Sáblíková odletí do Ria. Bude zde čekat na verdikt sportovní arbitráže [online]. Dostupné z: <https://sport.ceskatelevize.cz/clanek/olympijske-hry/rio-2016/sablikova-odleti-do-ria-bude-zde-cekat-na-verdikt-sportovni-arbitraze/5bdb5ae30d663b6fe89f0357> [cit. 2022-04-13].

pro nadcházející sezónu prodat. To se skutečně stalo. V baráži o účast v české extralize se podařilo takovému družstvu zvítězit nad posledním extraligovým celkem a právo účastnit se nejvyšší soutěže získat. Soudní spor, který mezi oběma extraligovými celky vznikl a který se zabýval mimo jiné klíčovou otázkou, do jaké míry byly oba spolupracující kluby formálně i materiálně propojeny, se táhne již několik let, a sestoupivší celek tak musí dle platných pravidel hrát v nižší soutěži, neboť až do případného vítězství v soudním řízení nedisponuje právem extraligu hrát.⁷⁴

I kdyby však hypoteticky spor dopadl v jeho prospěch, nemusí již disponovat dostatečnými prostředky na další působení v nejvyšší soutěži, a to jednoduše proto, že sestup mohl být důvodem k menší podpoře ze strany sponzorů či místní samosprávy. Mou ambicí zde není hodnotit tento případ po stránce morální ani právní, měl by spíše být demonstrací toho, jak důležitý je prvek času při sportovněprávních sporech, a výhod, které v tomto ohledu může nabídnout alternativní řešení sporů, konkrétně rozhodčí řízení.

Dalším významným atributem rozhodčích řízení či sportovní arbitráže jsou zpravidla výrazně nižší náklady, než jaké by strany byly nuceny nést v případě delších soudních řízení. Finanční výhodnost arbitrážního řízení není ovšem typická jen pro sportovní prostředí, jedná se o znak obecný, se kterým se můžeme setkat i kupříkladu v oblasti hospodářské soutěže.

5.2 Dělení sporů a druhy řízení ve sportu

V obecné rovině můžeme rozdělit sportovní spory dle několika kritérií. Prvním možným dělením je rozřazení dle druhu řízení, které se daným sporem zabývá. V tomto případě rozlišujeme řízení soudní v rámci obecné soustavy soudů a řízení mimosoudní, představované řízením rozhodčím. Právě rozhodčí řízení dále můžeme dělit na dvě hlavní větve.

První je rozhodčí řízení prováděné sborem rozhodců dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „ZRŘ“). Pro takový druh alternativního řešení sporu je nutný konsensus obou stran, ve sportovním prostředí nejčastěji ve formě takzvané rozhodčí doložky, tedy smluvního ustanovení, jež pro futuro upravuje povinnost stran řešit případné rozepře konkrétní cestou. Druhá souvisí se spolkovou povahou organizace sportu v České republice, kde je velká většina sportovních organizací a některých klubů konstruována na spolkovém základě dle § 214 a násl. obč. zák. Rozhodčí řízení probíhá v rámci spolku, typicky zastřešujícího sportovního svazu, a to před za tímto účelem zřízenou rozhodčí komisí. Název tohoto orgánu může být různý, často užívané označení může být např. arbitrážní komise, nicméně

⁷⁴ Volejbalovou baráž řeší soud. Podle svazu byla v pořádku, poražený klub cítí křivdu [online]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/ostatni-sporty/volejbalovou-baraz-resi-soud-porazeny-klub-je-citi-krivdu-a/r-c967edf06e5011e9be22ac1f6b220ee8/> [cit. 2022-04-13].

pouze takový orgán ustavený za tímto účelem v souladu se zákonem může vydávat závazná meritorní rozhodnutí, která nabývají závaznosti ve smyslu vytvoření překážky rei iudicatae, a umožňují tedy napadnout rozhodčí nález před soudem pouze v zákonem jasně stanovených případech. Lze rozlišovat ustanovení obecného charakteru, uvedená v § 31 ZRR, jenž se uplatní u všech rozhodnutí vydaných dle tohoto zákona, a ustanovení zvláštní, která rozšiřují okruh stanovený v § 31 ZRR o další důvody zrušení rozhodčího nálezu vydaného rozhodčí komisí spolku dle § 40e a násl. ZRR spolu s příslušnou úpravou v občanském zákoníku. Mezi ně patří zejména rozhodnutí vydané v rozporu s dobrými mravy a veřejným pořádkem, tedy dvěma základními korektivy celého odvětví soukromého práva.⁷⁵ Ustanovení § 40h ZRR pak chrání před průtahy v řízení tím, že umožňuje sportovci předložit věc soudu v případě, že rozhodčí komise nevydá meritorní nález v určité zákonem a stanovami stanovené době.⁷⁶

V rámci spolku či spolkového koncernu⁷⁷ se můžeme ve sportovním prostředí setkat i s dalšími orgány vydávajícími stanoviska a rozhodnutí upravující práva a povinnosti sportovce. Obvykle jimi mohou být některé disciplinární a jiné komise, ale setkat se můžeme i s relativně zavádějícím pojmenováním „rozhodčí komise“. Takové orgány, které Luděk Lisse nazývá komisemi nepravými, však nejsou rozhodčími komisemi zřízenými dle § 265 obč. zák. a jejich rozhodnutí tudíž nevytváří exceptio rei iudicatae a je napadnutelné před soudem žalobou proti rozhodnutí orgánu spolku dle § 258 obč. zák. Právě rozhodčí komise musí kromě zákonem stanoveného názvu splňovat i podmínky dále stanovené § 265 obč. zák., tedy mimo jiné i zapsání členů rozhodčí komise do spolkového rejstříku. Pokud některá z náležitostí chybí, vede to automaticky k nemožnosti vydávat závazná rozhodnutí a upravovat jimi vztahy sporných stran. V případě, že k tomu dojde, lze uplatnit postup cestou žaloby před soudem, který jsem již popsal.⁷⁸

První druh dělení zohledňuje zejména procesněprávní charakter těchto sporů. Druhým způsobem může být kategorizace dle hmotněprávních aspektů, zejména pak titulu, ze kterého vznikl konkrétní spor. Charakteristickým je v této oblasti vznik sporu na základě porušení

⁷⁵ Konkrétně § 40 písm. j) odst. 1.: „Soud na návrh strany zruší rozhodčí nález vydaný komisí i v případě, že komise rozhodovala spor ve zjevném rozporu s dobrými mravy nebo veřejným pořádkem. Ustanovení § 242 občanského zákoníku tím není dotčeno.“

§ 40j zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-5-13]. Dostupné z :www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷⁶ „Pokud komise ve lhůtě 3 měsíců nerozhodne ve věci samé, může strana uplatnit své právo u soudu. Stanovy, vnitřní předpis ve stanovách výslovně označený nebo písemně uzavřená dohoda stran mohou lhůtu podle věty první prodloužit, avšak ne déle, než na 9 měsíců.“

§ 40h zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. In [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2022-5-13]. Dostupné z :www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.

⁷⁵ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 136–174. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

⁷⁸ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 136–174. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

smluvního ujednání – spor ze smlouvy, který z hlediska četnosti ve sportovním prostředí dominuje. Kromě smluvního základu může vzniknout spor i porušením zákona. Ve sportovním prostředí se tedy nejčastěji jedná o spory vzniklé v otázkách odpovědnosti sportovce za určité jednání. Taková odpovědnost může být založena nejen právem občanským – odpovědnost za škodu, ale i právem správním či trestním. Za samostatnou oblast pak do jisté míry lze považovat oblast dopingových pravidel a jejich porušování.

5.3 Spory ze smluv a otázka účinnosti rozhodčích doložek

U sportovců provozujících činnost jako podnikatelé je pravděpodobně nejčastějším titulem ke vzniku sporu smlouva. Spory ze smluv rozebírá velmi podrobně ve své knize Luděk Lisse.⁷⁹

Z hlediska konkrétního předmětu sporu jde pochopitelně o velmi různorodou oblast. Je zde zahrnuto téměř vše od odpovědnosti za porušení některých smluvních povinností, jako je poskytnutí plnění na obou stranách, přes otázky legitimního vypovězení smlouvy až po platnost rozhodčích doložek a dalších ujednání. Poměrně časté je pak i poškození osobnostních práv, zejména v souvislosti s více sledovanými a mediálně pokrytými akcemi. Výjimkou ale není ani neoprávněné používání sportovcova vzhledu či jiných autorským právem chráněných atributů pro účely reklamy či propagace vlastního produktu nebo služby. Byť nejsem své tvrzení schopen podložit relevantními daty, trůfám si tvrdit, že takovéto druhy sporů budou jako jedny z mála ve sportovním světě předmětem především řízení před soudem. Sportovcova osobnostní práva jsou totiž obvykle předmětem smluv uzavíraných se sportovní federací či klubem, dále i se zastupujícím agentem či sportovní agenturou, a jsou tedy zpravidla smluvně podepřena. K jejich porušení pak dochází obvykle dalším subjektem, který stojí mimo sportovní struktury, anebo stojí uvnitř těchto struktur, nicméně není zde předem dána jurisdikce sboru rozhodců ani rozhodčí komise. Vzhledem k povaze problému odpadá i eminentní zájem na jeho rychlém rozhodnutí, neboť zpravidla nepředstavuje překážku pro ničím nerušený výkon podnikatelské činnosti sportovce.

Fakt, že přímou cestu ve smyslu domáhání se svého práva před soudem bez využití jiných možností alternativního řešení sporů volí jen minimum sportovců, je ovlivněn hned několika faktory. Kromě již zmíněného důrazu na rychlost, efektivitu a menší náklady řízení hraje roli zejména existence rozhodčích doložek mezi sportovcem a sportovní organizací, které zakládají jurisdikci příslušných rozhodčích komisí spolku nebo sboru rozhodců. Jedná se sice o volbu svobodnou, nicméně je důležité zmínit, že takovým závazkem je podmíněn s velkou

⁷⁹LISSE, Luděk. Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR. Praha: C. H. Beck, 2020, 304 s. ISBN 978-80-7400-789-7.

pravděpodobností samotný výkon podnikatelské sportovní činnosti. Postavením slabší strany a zejména pak nutnosti podepsat rozhodčí doložku argumentovala v řízení před německými soudy i německá rychlobruslařka Claudia Pechstein. Její spor týkající se dopingu se kromě merita věci a otázky, zda lze v dopingové záležitosti rozhodnout v neprospěch sportovce pouze na základě nepřímých důkazů, týkal v pozdějším stadiu také otázky nezávislosti Mezinárodní sportovní arbitráže CAS, která byla kromě části sportovní komunity zpochybněna i disentním názorem dvou soudců Evropského soudu pro lidská práva.^{80,81,82,83}

Zajímavým z hlediska mé práce je však spíše rozhodování německých soudů, na které se Claudia Pechstein obrátila dříve. Jak Zemský soud v Mnichově v první instanci, tak i Odvolací soud tamtéž v druhoinstančním verdiktu totiž vyjádřily názor, že rozhodčí doložky uzavřené s rychlobruslařskou federací ISU jsou neúčinné. Oba soudy opřely svá stanoviska o nedostatek svobodné vůle při uzavírání takové smlouvy, která pramenila dle jejich mínění z velké strukturální nerovnosti v postavení sportovních svazů a sportovců. Spolkový soudní dvůr sice následně judikoval ve prospěch ISU a CAS s vysvětlením, že ISU sice je v dominantním postavení, nicméně podepsání rozhodčí doložky nepředstavuje jeho zneužití a ani porušení norem německého soutěžního práva.⁸⁴ Nicméně z výše uvedeného je patrné, že názor odborné veřejnosti je v otázce postavení sportovce vůči sportovním organizacím při uzavírání smluv značně rozdělen. To dle mého názoru dokládá specifické postavení sportovce z hlediska jeho právních vztahů a poukazuje na další paradox jeho působení jako podnikatele – časté omezení autonomie potřebné k výkonu podnikatelské činnosti. Nedosahuje někdy až takové míry, že lze pochybovat o naplnění znaků podnikatelské činnosti?

Jsem toho názoru, že postavení podnikatele v roli slabší strany je zcela běžné a naprosto v souladu s právem (samozřejmě za splnění právem stanovených podmínek). V otázce sportovce jako podnikatele jde však o situaci hraniční, protože uzavření takové smlouvy a nerovnováha v postavení obou subjektů – sportovce a klubu nebo sportovní organizace – jsou podmínkou vstupu

⁸⁰ ECHR releases its judgment in the Pechstein case: what does this mean for the Court of Arbitration for Sport? [online]. Dostupné z: <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=bee3263b-b473-442b-a645-ba606ca4a52e> [cit. 2022-04-13].

⁸¹ CIENCIALA, René, KMEC, Jiří, SEDLÁČEK, Dušan. Kauzy Pechsteinová a Mutu a mezinárodní sportovní arbitráž před Evropským soudem pro lidská práva [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/kauzy-pechsteinova-a-mutu-a-mezinarodni-sportovni-arbitraz-pred-evropskym-soudem-pro-lidska-prava> [cit. 2022-04-12].

⁸² EXNER, Jan. Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Mutu a Pechstein proti Švýcarsku: vítězství pro Arbitrážní soud pro sport. Nebo ne? [online]. Dostupné z: <https://jinepravo.blogspot.com/2018/10/rozsudek-evropskeho-soudu-pro-lidska.html> [cit. 2022-04-13].

⁸³ Requête no 67474/10 Claudia PECHSTEIN contre la Suisse introduite le 11 novembre 2010 [online]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-117166%22%5D%7D> [cit. 2022-04-12].

⁸⁴ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 90–95. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

a působení na trhu. Z právního hlediska lze argumentovat smluvní volností sportovce, protože smlouvu samozřejmě může odmítnout podepsat, ovšem reálná situace je taková, že ve velkém množství případů žádná jiná adekvátní alternativa pro sportovce neexistuje.

5.4 Sportovec jako strana dopingového sporu

Oblast dopingových sporů a dopingů obecně má ve světě profesionálního sportu velmi významné postavení. Pro podnikání sportovce představují tresty za dopingové prohřešky, ale i poškození pověsti s nimi spojené velký zásah do jimi provozovaného podnikání. Nejedná se pouze o tresty zákazu činnosti, které jsou běžným nástrojem orgánů činných v dopingovém řízení, ale i o finanční ztráty v důsledku zpretrhání vazeb s partnery či sponzory, nebo o sníženou ochotu klubů poskytovat takovým hráčům zázemí a spojovat s nimi své jméno a pověst.

Boj s dopingem představuje velmi komplikovaný a nezáviděníhodný problém dnešního sportu. Podobně jako například v oblasti kyberbezpečnosti jsou lidé porušující pravidla běžně o krok až dva před těmi, kdo mají jejich porušení zabraňovat. Vysoká obtížnost efektivního boje s dopingovými hříšníky proto hraje svou roli v existenci objektivní odpovědnosti sportovce a navyšování sankcí za porušení antidopingových předpisů.⁸⁵ Tresty v tomto případě plní i funkci odstrašující, jako jeden z mála nástrojů v rukou příslušných organizací, jak kromě prevence předcházet dopingovým prohřeškům. Z druhé strany však zaznívá argumentace poukazující na fakt, že byť se čtyřleté tresty mohou zdát optikou například trestního práva jako nijak zvlášť vysoké, kariéra sportovce trvá obvykle výrazně kratší dobu než jiné podnikatelské aktivity. Ve svém článku na to upozorňuje Jan Exner, právník Českého olympijského výboru, který se problematikou dopingů a evropského práva dlouhodobě zabývá.⁸⁶

Vzhledem k tomu, o jak významnou oblast pro podnikání sportovce jde, je překvapivé, jak nedokonalá a křehká je architektura dopingového řízení, které se hodlám podrobněji věnovat v další části.

⁸⁵ EXNER, Jan. Právo EU versus anti-doping. Čtyři roky jako (ne)přiměřená sankce? [online]. Dostupné z: <https://jinepravo.blogspot.com/2014/07/jan-exner-pravo-eu-versus-anti-doping.html> [cit. 2022-04-13].

⁸⁶ EXNER, Jan. Právo EU versus anti-doping. Čtyři roky jako (ne)přiměřená sankce? [online]. Dostupné z: <https://jinepravo.blogspot.com/2014/07/jan-exner-pravo-eu-versus-anti-doping.html> [cit. 2022-04-13].

5.5 Vybrané problémy systematiky právní ochrany sportovce

5.5.1 Obecný úvod

Jak již bylo nastíněno, sportovec se svých práv v roli podnikatele může domáhat různými cestami. Realitou českého sportovního prostředí je vznik a fungování drtivé většiny sportovních svazů a dalších sdružení na základě spolkového práva. Fundamentálním právním rámcem pro založení a fungování takových institucí je právo na sdružování dle čl. 20 Listiny základních práv a svobod ve spojení s ustanovením § 214 a násl. obč. zák. Vzhledem k dominanci spolkových struktur, efektivnosti a menší časové nákladnosti rozhodčího řízení a častým zavázáním se sportovce k řešení sporů před příslušným orgánem těchto institucí, vede logicky cesta k ochraně práva skrze národní a nadnárodní rozhodčí instituce.

Soudní ochraně jsem se rozhodl nevěnovat takovou pozornost zejména proto, že se nijak významně neodlišuje od jiných soudních řízení. Pro mnou zvolené téma a rozsah práce, které mi nedovolují zkoumat dopodrobna všechny sebemenší detaily této problematiky, se tedy spokojím pouze se zmínkou o této možnosti. Probíhá standardně cestou civilního řízení. Porušení trestního či správního práva samozřejmě implikuje použití adekvátních hmotně i procesněprávních ustanovení. Zejména v případě porušení norem trestního práva se však jedná o případy ojedinělé, výjimečné povahy.

Z hlediska ochrany v českém prostředí jde o prvoinstanční řízení před rozhodčí komisí daného spolku, typicky sportovního svazu. Jako odvolací instituce fungovala až donedávna Rozhodčí komise Českého olympijského výboru, nicméně po vzniku Národní sportovní agentury (dále jen „NSA“) a po reformě dopingového řízení převzala problematiku užívání zakázaných látek Arbitrážní komise NSA.⁸⁷

Za největší mezinárodní autoritu v oblasti dopingových, ale i dalších sportovněprávních sporů, je většinou veřejnosti a některými odborníky považována Mezinárodní sportovní arbitráž CAS se sídlem ve švýcarském Lausanne. Ta kromě funkce odvolací instance disponuje i pravomocí rozhodovat jako instituce prvoinstanční. Spory jsou tedy řešeny v rámci „Odvolacího řízení“ a „Řádného řízení“.^{88,89}

Nicméně právě toto uspořádání a vztahy mezi jednotlivými orgány budí poměrně velké kontroverze. Pokusím se je rozebrat jednotlivě.

⁸⁷ Národní sportovní agentura představila nové složení Arbitrážní komise [online]. Dostupné z: <https://agenturasport.cz/narodni-sportovni-agentura-predstavila-nove-slozeni-arbitrazni-komise/> [cit. 2022-04-13].

⁸⁸ MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 129–136. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.

⁸⁹ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 98–112. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

5.5.2 Soukromoprávní povaha CAS

CAS je z hlediska právní formy interním oddělením švýcarské nadace ICAS, která je právnickou osobou založenou v roce 1984. To samo o sobě zakládá určité pochybnosti při jejím uznání jako stálého rozhodčího soudu, jehož nálezy by byly uznávané dle Newyorské úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů.⁹⁰

I česká právní teorie se v tomto případě plně neshoduje. Jiří Janák ve svém příspěvku v knize *Základy sportovního práva* uvádí následující: „*Jak bylo výše uvedeno, CAS je považován za řádný švýcarský arbitrážní tribunál, tudíž jeho nálezy jsou vykonatelné podle Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů ve všech zemích, jež jsou signatáři Newyorské úmluvy.*“⁹¹ Podobný názor zastává ve své publikaci i Petr Dobiáš, který zároveň pracuje s tezí, že CAS se již jako rozhodčí soud etabloval a legitimizoval své postavení svou dosavadní činností a významem, jaký ve sportovním světě má.⁹² Obě tyto argumentace pracují i s rozhodnutím Švýcarského federálního tribunálu, který status CAS nezpochybnil, stejně jako Evropský soud pro lidská práva v kauze Pechstein.^{93,94}

Luděk Lisse však s výše uvedeným nesouhlasí a oponuje následovně: „*Argument, který je často opakován, že postavení CAS ve světě mezinárodní arbitráže jako vrcholného rozhodčího orgánu potvrdil definitivně švýcarský Federální soud, je pro českou právní praxi zcela bez významu, neboť rozhodnutí švýcarského Federálního soudu nejsou pro české orgány veřejné moci závazná a nadto švýcarský Federální soud přezkoumává rozhodčí nálezy podle švýcarské právní úpravy, která se od té české v otázce kreace stálých rozhodčích soudů diametrálně odlišuje.*“⁹⁵

A dále:

„*Podle kritérií tuzemské právní úpravy CAS není rozhodčím soudem zřízeným zákonem ani mezinárodní dohodou ve smyslu čl. Ústavy České republiky, ani ve smyslu čl.10a odst. 1 Ústavy České republiky. Řízení před CAS je procesem mimo systém civilního práva, nemajícím základ v mezinárodní dohodě ani v národních právních úpravách, rozhodnutí CAS v odvolacím řízení*

⁹⁰ Vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů

⁹¹ MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 135–136. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.

⁹² DOBIÁŠ, Petr a kolektiv. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, s. 92. ISBN 978-80-7380-468-8.

⁹³ Requête no 67474/10 Claudia PECHSTEIN contre la Suisse introduite le 11 novembre 2010 [online]. Dostupné z: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-117166%22%5D%7D> [cit. 2022-04-12].

⁹⁴ Extrait de l'arrêt de la Ire Cour civile du 15 mars 1993 dans la cause G. contre Fédération Equestre Internationale et Tribunal Arbitral du Sport, BGE 119 II 271 [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/it/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F119-II-271%3Ade&lang=it&zoom=&type=show_document

⁹⁵ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 98–119. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

*proti rozhodnutí národních sportovních organizací je lze z české pozice chápat pouze jako rozhodnutí interního oddělení zahraniční právnické osoby (v daném případě švýcarské nadace) proti zahraničnímu rozhodčímu nálezu české rozhodčí komise, který ovšem nelze tímto způsobem přezkoumat a který má nadto z hlediska právního řádu České republiky, jakož i z hlediska mezinárodního práva soukromého právní povahu věci rozsouzené.*⁹⁶

Podobně skepticky se staví i k existenci rozhodčích doložek zakládajících pravomoc CAS jakožto odvolací instance a vyjadřuje pochybnost nad tím, zda by obstály při soudním přezkumu na základě namítnutí jejich neplatnosti.⁹⁷

5.5.3 Nezávislost a nestrannost CAS

Nadace ICAS byla od svého založení finančně spjata a poměrně úzce navázána na Mezinárodní olympijský výbor, což se také stávalo opakovaně centrem kritiky. Po přelomovém judikátu⁹⁸ Švýcarského federálního tribunálu v roce 1993 však došlo do velké míry ke zpřetrhání těchto vazeb, aby byla více zajištěna nezávislost CAS a tím posíleno i právo na spravedlivý proces garantované článkem 6 Evropské úmluvy o lidských právech.^{99,100}

Jak ale ukazuje kauza Pechstein, ale i dlouhodobě zaznívající kritika od části sportovní veřejnosti, CAS se nedokázal uspokojivě vypořádat se všemi atributy potřebnými k etablování se jako suverénní, nezávislá instituce na poli sportovní arbitráže.

5.5.4 Závaznost rozhodnutí CAS

Soukromoprávní povaha CAS a fakt, že česká úprava stálých rozhodčích soudů neumožňuje uznání CAS jako stálého rozhodčího soudu dle § 13 ZRR, mohou představovat do budoucna velké komplikace a sportovcům je dána do rukou možnost napadnout samotnou pravomoc CAS v dané věci.¹⁰¹

⁹⁶ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 116–119. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

⁹⁷ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 118–119. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

⁹⁸ Extrait de l'arrêt de la Ire Cour civile du 15 mars 1993 dans la cause G. contre Fédération Equestre Internationale et Tribunal Arbitral du Sport, BGE 119 II 271 [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/it/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F119-II-271%3Ade&lang=it&zoom=&type=show_document

⁹⁹ MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 20–25. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.

¹⁰⁰ Evropská úmluva o ochraně lidských práv [online]. Dostupné z: https://www.echr.coe.int/documents/convention_ces.pdf Evropská úmluva o ochraně lidských práv - European Court of Human Rights [cit. 2022-04-14].

¹⁰¹ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 116–119. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

Ta je totiž vystavěna na uznání ze strany národních a mezinárodních sportovních organizací, nikoli založena mezinárodní smlouvou, jak je tomu v případě jiných významných mezinárodních institucí.¹⁰²

Dosavadní uznávání autority CAS sice může být vodítkem pro rozhodování tuzemské soudní soustavy, nicméně nejedná se rozhodně o judikáty závazné. Právě naopak. Jak správně poznamenává Lisse, nejisté je i postavení CAS vůči právu evropskému, a to zejména po judikátu Soudního dvora Evropské unie ve věci Achmea¹⁰³, který se sice týkal odvětví investičních právních předpisů, ale může naznačovat směr, jakým by se SDEU mohl do budoucna vydat při konfrontaci s posuzováním statusu CAS vůči unijnímu právu. Mimo jiné stanovil, že k tomu, aby byly závěry rozhodčího soudu v souladu s evropským právem, musí požívat postavení soudu členského státu Evropské unie dle článku 267 Smlouvy o fungování evropské unie.¹⁰⁴

5.6 Evropské právo a sport

Současně případy jako rozhodnutí SDEU ve věci Bosman, kauza Claudie Pechstein nebo judikát ve věci Achmea dávají tušit, že do budoucna bude velmi vlivnou oblastí evropské právo, což samozřejmě kromě rozvoje sportu souvisí i s postupující evropskou integrací a harmonizací právních úprav jednotlivých členských států, a to včetně těch sportovních. Dnešní profesionální sport je ze své podstaty globální a instituty jako volný trh a volný pohyb pracovníků pro něj mají velký význam.

Další linkou, která by mohla v souvislosti s evropským právem nabývat na významu, je otázka vzájemného vztahu předpisů národních federací a evropského práva a možnost sportovních svazů či klubů omezit sportovce například při volném pohybu hráčů v rámci států Evropské unie. Kromě existence tabulkového odstupného v českém hokeji a fotbalu, které je v částečné kolizi s Bosmanovým pravidlem, naznačuje také některé potenciální problémy Jan Exner ve své publikaci věnující se právě možným střetům unijní legislativy s interními předpisy jednotlivých organizací. Upozorňuje v ní na příkladu státní příslušnosti sportovců, její změny a problémů s ní

¹⁰² LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 100–105. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

¹⁰³ Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ve věci C 284/16 v řízení Slovenská republika proti Achmea BV [online]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=13EFBE0EE1A0E495EF9812E00DDAE55A?text=&docid=199968&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=875607> [cit. 2022-04-12].

¹⁰⁴ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 113–119. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

spojených, že některá omezení mohou být v rozporu s evropským právem.¹⁰⁵ Kromě tohoto druhu potenciálních konfliktů jde i o omezení práva na spravedlivý proces formou zákazu obracet se na národní soudy ve věci domáhání se svých práv, jak dokládá Lisse¹⁰⁶ na příkladu takového ustanovení v pravidlech formulovaných mezinárodní fotbalovou asociací FIFA, jednou z největších sportovních organizací vůbec.

Ta v článku 58 bodu 2 stanov uvádí:

„Recourse to ordinary courts of law is prohibited unless specifically provide for in the FIFA regulations. Recourse to ordinary courts of law for all types of provisional measures is also prohibited.“^{107,108}

Veškeré informace a myšlenky uvedené v předchozích odstavcích sice nejsou výhradně zaměřeny na podnikatelskou činnost sportovce, ale velmi dobře ilustrují nejasnou a nestabilní situaci týkající se jeho právní ochrany.

Ta bohužel vykazuje velkou míru nepředvídatelnosti, což dokládají i diametrálně odlišné názory mezi odborníky. Není zde řeč o marginálních detailech této problematiky, ale naopak jde o fundamentální otázky, jejichž zodpovězení je velmi důležité pro právní jistotu a právo na spravedlivý proces v rámci sportovní arbitráže.

¹⁰⁵ EXNER, Jan. Sportovní národnost ve světle práva Evropské unie [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/mezinarodni-a-evropske-pravo/sportovni-narodnost-ve-svetle-prava-evropske-unie> [cit. 2022-04-12].

¹⁰⁶ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 23–24. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

¹⁰⁷ LISSE, Luděk. *Sportovní právo: rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 23–24. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-789-7.

¹⁰⁸ FIFA Legal Handbook [online]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/legal/news/fifa-legal-handbook-edition-2021-now-available> [cit. 2022-04-13].

Závěr

V rámci povoleného rozsahu své práce jsem se snažil pokrýt v celé šíři vybrané aspekty působení sportovce jako podnikatele. Někdy jsem mohl konkrétní body demonstrovat na praktických příkladech z takové podnikatelské činnosti, jindy jsem považoval za důležité poukázat na určité problémy s použitím širšího kontextu. To zdánlivě může budít dojem, že jsem se od svého tématu odchýlil. Pravdou však je, že podnikání sportovce v rámci sportovní činnosti se velmi často prolíná s výkonem závislé práce v roli zaměstnance. Některé otázky je tak nutné zodpovědět v zájmu všech a nelze je dost dobře při snaze o komplexní pojetí opomenout.

Na předcházejících stránkách jsem popsal témata, kterými se dle mého názoru sportovec odlišuje, nebo která jsou velmi často v souvislosti s jeho činností diskutována. Snažil jsem se klást si otázky, na které je velmi důležité hledat odpovědi. Jaké by mělo být tedy shrnutí mé práce?

Na základě zde popsaného lze konstatovat, že vnímání sportovce jako podnikatele má, stejně jako u zaměstnance, svá úskalí. Ve své práci jsem se rozhodně nepustil do příliš podrobného zkoumání jednotlivých komplikací, což vzhledem k rozsahu materie nebylo ani dost dobře možné. Proto bylo mým úmyslem, aby posloužila spíše jako východisko pro další, podrobnější diskusi.

I tak jsem však narazil na některé konkrétní problémy, jež by měly být řešeny co nejnaléhavěji, neboť na nich závisí podoba profesionálního sportu nejen v České republice.

Sportovec je v současnosti v České republice vnímán zejména jako podnikatel. Zároveň však u povahou kolektivních sportů nemusí vždy naplňovat znaky podnikání, a naopak některé charakteristické vlastnosti závislé práce. Dále vystupuje jako slabší strana ve velkém množství klíčových vztahů a následně nedisponuje ani příliš kvalitní garancí ochrany svých práv, ať už vinou roztržitého institucí poskytujících ochranu, tak vzhledem k rozporům mezi interními předpisy sportovních federací a národními či mezinárodními právními řády. Nejistota ohledně funkčnosti soustavy národní svaz – ČOV – CAS a napadnutelnosti jejich závěrů je velkou výzvou pro zákonodárce i jednotlivé organizace směrem k budoucí normotvorbě. Sportovci velmi často obětovali efektivitu a rychlost za objektivitu a správnost. Dobrovolně se podřídili jurisdikci orgánů, u kterých panuje pochybnost o jejich nezávislosti a které v určitých případech nemusí poskytovat potřebný standard právní ochrany. Změna takového nastavení je však o to obtížnější, že téměř vždy vyžaduje kooperaci nebo aspoň tichý souhlas těch, kdo momentálně mají nad situací kontrolu. I to je jeden z dlouhodobých sportovních problémů, který však s nejvyšší pravděpodobností nelze řešit jinak než demokratickou cestou.

Je tedy na čase ptát se, jak naložit se sportovcem. Vyjádřil jsem zde opakovaně pochybnosti o správnosti stávající úpravy. Má být nadále podnikatelem? Co je obsahem mého návrhu? Jak případně takové změny aplikovat?

Je již jasné, že bipolární vidění sportovce není možné. V dělení na povahou kolektivní a individuální sporty vždy jeho postavení vykazuje spíše znaky jednoho, ale málokdy v akceptovatelné míře. Zaměstnanecký poměr by sice mohl pomoci řešit nedostatek právní ochrany, a to odpadnutím vyšších nároků kladených na podnikatele a přistoupením pracovní právní ochrany. Zároveň však užití současného modelu ze sportů povahou kolektivních na sporty povahou individuální může přinést potíže spojené s častým postavením slabší strany do oblastí, kam nepatří nebo kde minimálně není žádanou. Navíc lze předpokládat, že podřazení sportovců pod zaměstnanecký poměr by zvedlo vlnu odporu minimálně na straně klubů z důvodu velkého nárůstu výdajů na jednotlivé hráče. V povahou kolektivních sportech tedy lze konstatovat, že výkon činnosti jako podnikání není ideální variantou, což reflektuje i fakt, že Česká republika patří v tomto ohledu mezi poslední země, které tuto úpravu, navíc obohacenou o několik minimálně sporných interních předpisů jednotlivých federací, udržují.

V povahou individuálních sportech síť vztahů i dynamika sportovní sezóny vytvářejí o poznání lepší podmínky pro postavení podnikatele. Současně se však nejedná o standardní model podnikání. Nejedná se o standardní model volného trhu, možná snad jen trh s jedním orgánem v monopolním postavení, který ho reguluje – v tomto případě jde o národní či mezinárodní zastřešující organizaci. Podnikatel zároveň funguje v permanentním postavení slabší strany vůči určitým subjektům, jejich činnost je podmíněna smlouvami, u kterých nemá příliš možností ovlivnit jejich obsah, a již výše jsem rozebral potíže spojené s domáháním se svých práv soudní i mimosoudní cestou.

Jaké by tedy mělo být optimální řešení?

V obecné rovině je nejprve důležité rozhodnout, zda chceme usilovat o jednotnou regulaci celého sportu, anebo o úpravy dílčí. Jednotná regulace by byla z pochopitelných důvodů přehlednější jak pro adresáty, tak pro její následnou aplikaci. Nemyslím si však, že by se jednalo o šťastné řešení. Jak již bylo několikrát zdůrazněno, pojem sport obsahuje velmi různorodé prostředí, jehož podřazení pod jednu právní šablonu by bylo velmi násilné a neefektivní. Zároveň mnoho nepřesností a omylů pramení právě ze snahy mluvit o sportu jako o jednom celku, který disponuje stejnými vlastnostmi. Alespoň rozdělení na povahou kolektivní a individuální sporty považuji za naprosté minimum, které je nutné aplikovat pro eliminaci některých hrubých chyb při náhledu na toto téma a přípravě potenciálních změn. V této souvislosti je potřeba poukázat i na

nedostatky v oblasti právní terminologie sportu se týkající. Regulace jakéhokoliv prostředí by měla být součástí vícero změn v souvisejících oblastech.

Odborníci se shodují na potřebě změn zejména v oblasti povahou kolektivních sportů. Zde nezbyvá než souhlasit a zdůraznit, že takové změny, klidně i postupné, pokud by takový přístup měl usnadnit situaci jimi postiženým stranám, by měly být přijaty co nejdříve. Podřazení povahou kolektivních sportů pod režim zákoníku práce je podle mého názoru dobrým nápadem, nicméně taková změna by měla jít ruku v ruce s přijetím úpravy reflektující specifika sportovního světa. Fungování v postavení podnikatele v povahou kolektivních sportech je dle mého názoru příliš hybridní konstrukcí, která naráží na problémy na obou stranách – nedostatečné naplňování znaků podnikání a současně přílišná podobnost se závislou prací. Stejně jako konstatoval Nejvyšší správní soud¹⁰⁹, vykazují sice některé sporty znaky závislé práce, ale nikoliv v takové intenzitě, aby bylo možné jejich podřazení pod tuto úpravu vyžadovat. Proto je dle mého názoru z praktického hlediska nejschůdnějším řešením právě podřazení každého sportu pod úpravu nejbližší s tím, že budou normotvorbou vytvořeny pouze specifické nejasnosti plynoucí z povahy sportovního prostředí – ať už v rovině primární, tedy hlavních znaků činnosti, tak sekundární, tedy dalších doprovodných odlišností.

V povahou individuálních sportech si myslím, že sportovec v roli podnikatele má své místo. Prostředí těchto sportů, a to i z mezinárodního hlediska, vytváří takové podmínky pro výkon sportovní činnosti, že snaha o změnu na pracovněprávní vztah by nebyla příliš úspěšná. Sít vztahů směrem k partnerům, realizačnímu týmu či agentům je téměř totožná s prostředím standardního podnikání. Výzvou pro zákonodárce při snaze o zohlednění charakteristických znaků těchto sportů bude pravděpodobně zejména vyřešení otázky, jak zajistit větší ochranu sportovce, nebo narovnat vzájemná postavení takovým způsobem, aby sportovec sám měl reálnou šanci ovlivňovat smluvní závazky a jiné vztahy, do kterých vstupuje.

V tomto případě musím souhlasit s Helenou Jurka:

„Cílem je především navržení takové koncepce, která by dala vzniknout systému, na jehož základě by byli sportovci vhodným způsobem podporováni, chráněni, a na druhé straně by byli státem zavázáni k poskytování služeb spojených s popularizací sportu v zemi, s motivací občanů k provozování sportovních činností, se sportovním vzděláváním mládeže a s reklamou pro zemi, pod jejíž vlajkou soutěží.“¹¹⁰

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 29. 11. 2011, čj. 2 Afs 16/2011-78. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud. Dostupné z:

http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2011/0016_2Afs_110_20111201084929_prevedeno.pdf

¹¹⁰ JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer, 2018, s. 74. Právo prakticky. ISBN 978-80-7552-883-4.

Nezbývá než uzavřít přáním, aby dle citovaných slov český sport vyřešil četné problémy s postavením sportovců jako podnikatelů a otevřela se tak diskuse o návratu sportu k jeho kořenům – vedení společnosti k výchově ke zdraví, reprezentování hodnot, které jsou pro společnost důležité, a produkování vzorů hodných následování, které mohou pomáhat formovat další generace.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

ČERNÁ, Stanislava a kolektiv. *Podnikatel a jeho právní vztahy*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013, 156 s. ISBN 978-80-87146-76-7.

ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, PELIKÁNOVÁ, Irena, DĚDIČ, Jan a kolektiv. *Obchodní právo: podnikatel, podnikání, závazky s účastí podnikatele*. Praha: Wolters Kluwer, 2016., 735 s. ISBN 978-80-7552-333-4.

DOBIÁŠ, Petr a kolektiv. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018, 218 s. ISBN 978-80-7380-468-8.

HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012, 87 s. ISBN 978-80-87439-07-4.

HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*. Praha: Auditorium, 2007, 142 s. ISBN 978-80-903786-1-2.

JURKA, Helena. *Právní úprava profesionálního sportu v České republice a zahraničí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 112 s. ISBN 978-80-7552-883-4.

KRÁLÍK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C. H. Beck, 2001, xxii, 278 s. ISBN 8071795321.

KUBÍČEK, Jiří. *Sport a právo*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 316 s. ISBN 978-80-210-6040-1.

KUKLÍK, Jan a kolektiv. *Sportovní právo*. Praha: Auditorium, 2012, 182 s. ISBN 978-80-87284-28-5.

LAVICKÝ, Petr a kolektiv. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654)*. Praha: C. H. Beck, 2014, 2380 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

LISSE, Luděk. *Sportovní právo. Rozhodování sporů v oblasti sportu v ČR*. Praha: C. H. Beck, 2020, 304 s. ISBN 978-80-7400-789-7.

MAISNER, Martin, DOUBRAVA, Petr, JANÁK, Jiří, VLACHOVÁ, Barbora, DOMBROVSKÁ, Michaela. *Základy sportovního práva*. Praha: C. H. Beck, 2019, 156 s. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-744-6.

PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír a kolektiv. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2017, 3053 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-653-1.

PICHT Jan (ed.) *Sport a (nejen) pracovní právo*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 288 s. ISBN 978-80-7478-655-6.

- Postavení podnikatele v závazkověprávních vztazích: kolektivní monografie.* Praha: Všehrd, spolek českých právníků, 2014, 321 s. ISBN 978-80-85305-49-4.
- RABAN, Přemysl. *Závazkové právo.* Brno: Václav Klemm – vydavatelství a nakladatelství, 2019, 530 s. ISBN 978-80-87713-18-1.
- SLUKA, Tomáš. *Profesionální sportovec: právní a ekonomické aspekty.* Praha: Havlíček Brain Team, 2007, 199 s. ISBN 80-903609-5-5.
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan, FIALA, Josef a kolektiv. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek I.* Praha: Wolters Kluwer, 2014, 1667 s. ISBN 978-80-7478-370-8.
- EXNER, Jan. *Světový antidopingový kodex 2021: Quo vadis?* [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/svetovy-antidopingovy-kodex-2021-quo-vadis> [cit. 2022-04-25].
- GŘÍBKOVÁ, Petra. *Sport má problém, profesionální sportovci musí být zaměstnaní* [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/sport-ma-problem-profesionalni-sportovci-musi-byt-zamestnani> [cit. 2022-04-25].
- HAINDLOVÁ, Markéta. *Mezinárodní sportovní arbitráž (CAS)* [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/mezinarodni-sportovni-arbitraz-cas> [cit. 2022-04-25].
- HAINDLOVÁ, Markéta. *Novinky v předpisech FIFA i FAČR* [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/novinky-v-predpisech-fifa-i-facr> [cit. 2022-04-25].
- JURKA, Helena. *Jak ze sportu bez práva vytvořit respektované odvětví – sportovní kluby* [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obchodni-pravo/jak-ze-sportu-bez-prava-vytvorit-respektovane-odvetvi-sportovni-kluby> [cit. 2022-04-25].
- LINHARTOVÁ, Denisa. *Profesionální sportovec v evropském právu – pracovník nebo poskytovatel služeb?* [online]. Dostupné z: https://www.iurium.cz/2020/08/14/profesionalni-sportovec-v-evropskem-pravu-pracovnik-nebo-poskytovatel-sluzeb/#_ftn12 [cit. 2022-04-25].
- MORÁVEK, Jakub. *K právní úpravě postavení profesionálního sportovce v České republice* [online]. Dostupné z: <https://www.akf.cz/aktualita/k-pravni-uprave-postaveni-profesionalniho-sportovce-v-ceske-republice/> [cit. 2022-04-25].

MORÁVEK, Jakub, ŠTEFKO, Martin. Profesionální sportovci v kolektivních sportech. Časopis pro právní vědu a praxi. [online]. 2013, č. 3, s. 357–358. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpv/article/view/5698/4793> [cit. 2022-04-25].

NICHOLSON, Rebecca. *UK: Are Professional Athletes Employees?* [online]. Dostupné z: <https://www.mondaq.com/uk/employment-and-hr/795272/are-professional-athletes-employees> [cit. 2022-04-25].

PAPOUŠEK, Miroslav. *Postavení profesionálního sportovce dle českého právního řádu* [online]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/postaveni-profesionalniho-sportovce-dle-ceskeho-pravniho-radu> [cit. 2022-04-25].

2. Seznam použité judikatury

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 23.7.2017, čj. 6 Afs 278/2016-54. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2016/0278_6Afs_1600054_20170713120006_prevedeno.pdf

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ČR ze dne 29. 11. 2011, čj. 2 Afs 16/2011-78. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud. Dostupné z: http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2011/0016_2Afs_110_20111201084929_prevedeno.pdf

Rozhodnutí Evropského soudního dvora, Case C-415/93 (případ Bosman) *European Court Reports 1995 I-04921* ECLI identifier: ECLI:EU:C:1995:463 Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:61993CJ0415&from=EN>

Rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie ve věci C-284/16 v řízení Slovenská republika proti Achmea BV [online]. Dostupné z: <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=13EFBE0EE1A0E495EF9812E00DDAE55A?text=&docid=199968&pageIndex=0&doclang=cs&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=875607> [cit. 2022-04-12].

Judgment of the Court of Justice of 12 December 1974. B.N.O. Walrave and L.J.N. Koch v Association Union cycliste internationale, Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie and Federación Española Ciclismo [online]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A61974CJ0036> [cit. 2022-04-12].

Requête no 67474/10 Claudia PECHSTEIN contre la Suisse introduite le 11 novembre 2010 [online]. Dostupné z: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-117166%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-117166%22]}) [cit. 2022-04-12].

Extrait de l'arrêt de la Ire Cour civile du 15 mars 1993 dans la cause G. contre Fédération Equestre Internationale et Tribunal Arbitral du Sport, BGE 119 II 271 [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: https://www.bger.ch/ext/eurospider/live/it/php/clir/http/index.php?highlight_docid=atf%3A%2F%2F119-II-271%3Ade&lang=it&zoom=&type=show_document

3. Seznam použitých právních předpisů

ústavní zákon České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8

nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností, ve znění pozdějších předpisů (Příloha č. 4)

Code du sport, l'ordonnance no 2006-596 du 23 mai 2006, France, 2006

Zákon č. 440/2015 Z. z., o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů

vyhláška č. 74/1959 Sb., o Úmluvě o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

4. Seznam použitých pravidel vydaných sportovními organizacemi

Evidenční a registrační řád FAČR [online]. 1.7.2021. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/document/download/88038> [cit. 2022-04-26].

FIFA Legal Handbook [online]. Dostupné z: <https://www.fifa.com/legal/news/fifa-legal-handbook-edition-2021-now-available> [cit. 2022-04-13].

Regulations on the status and transfer of players [online]. Dostupné z: <https://digitalhub.fifa.com> › original FIFA Regulations on the Status and Transfer of Players [cit. 2022-04-13].

Směrnice o evidenci profesionálních a neamatérských smluv FAČR [online]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/uprava-smernice-pro-evidenci-profesionalnich-a-neamaterskych-smluv/a939> [cit. 2022-04-13].

5. Seznam dalších použitých zdrojů

Convention collective nationale du sport du 7 juillet 2005 étendue par arrêté du 21 novembre 2006 [online]. Dostupné z: https://www.legifrance.gouv.fr/conv_coll/id/KALICONT000017577652 [cit. 2022-04-12].

FIFPro Black Book Eastern Europe [online]. 2012, s. 49 - 53 [cit. 2022-05-13]. ISBN 978-90-818686-0-0. Dostupné z: <https://fifpro.org/media/0v0nzpnp/fifpro-black-book-eastern-europe-final.pdf>

Fotbalisté jako OSVČ. V Česku realita, v cizině nevidaná věc [online]. Dostupné z: https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fotbaliste-jako-osvc-v-cesku-realita-v-cizine-nevidana-vec-142234#source=hp&seq_no=5&utm_campaign=&utm_medium=z-boxiku&utm_source=www.seznam.cz [cit. 2022-04-12].

Highest-Paid Athletes 2021: All-Time Highs For NFL, NBA And Soccer Players, And More Numbers To Know [online]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/brettknight/2021/06/04/highest-paid-athletes-2021-all-time-highs-for-nfl-nba-and-soccer-players-and-more-numbers-to-know/?sh=72a829511cdf> [cit. 2022-04-12].

How the Tokyo Olympics Changed the Conversation About Athletes' Mental Health [online]. Dostupné z: <https://time.com/6088078/mental-health-olympics-simone-biles/> [cit. 2022-04-12].

International Beach Volleyball Players' Association [online]. Dostupné z: <https://ibvpa.org/> [cit. 2022-04-13].

Kolektivní sport. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001. Dostupné z: https://cs.m.wikipedia.org/wiki/Kolektivn%C3%AD_sport#:~:text=Kolektivn%C3%AD%20sport%20je%20opakem%20individu%C3%A1ln%C3%ADho,ne%C5%BE%20individu%C3%A1ln%C3%ADmi%20v%C3%BDkony%20jednotliv%C3%BDch%20hr%C3%A1%C4%8D%C5%AF [cit. 2022-04-12].

MÁDL, Luděk. *Fotbalisté nejsou zaměstnanci. Proto za ně nemohou vyjednávat odbory* [online]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/fotbaliste-nejsou-zamestnanci-proto-za-ne-nemohou-vyjednavat-odbory-102921> [cit. 2022-04-25].

MÁDL, Luděk. *Výstražný dopis z UEFA. Na české kluby zaútočí 3. bundesliga* [online]. [cit. 2022-04-12]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/fotbal/vystrazny-dopis-z-uefa-cesky-fotbal-se-boji-3-bundesligy/r~ca231a282fed11e3888f002590604f2e/>

OSVČ v dresech: Kluboví sportovci jsou v Česku podnikateli [online]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/clanky/podnikatele-ve-sportovnim/> [cit. 2022-04-12].

Pauly: Profi sport je jízda na tygrovi, žádný pracovní poměr vás neochrání [online]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/pauly-profi-sport-je-jizda-na-tygrovi-zadny-pracovni-pomer-vas-neochrani-102927> [cit. 2022-04-12].

Podnikatelské riziko [online]. Dostupné z: <https://www.ekonomickyslovník.cz/podnikatelske-riziko/> [cit. 2022-04-12].

Professional Tennis Players Association [online]. Dostupné z: <https://ptpaplayers.com/> [cit. 2022-04-13].

Simone Biles opens up about her mental health post-Olympics: 'I'm still scared to do gymnastics' [online]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2021/10/22/sport/simone-biles-gymnastics-spt/index.html> [cit. 2022-04-12].

ŠEVELA, Vladimír. *Vzpouřa fotbalového nevolníka. Spor Martina Haška se Spartou ukazuje, že čeští hráči nemají práva běžná jinde v Evropě* [online]. Dostupné z: <https://vikend.hn.cz/c1-66872480-vzpouira-fotbaloveho-nevolnika-spor-martina-haska-se-spartou-ukazuje-ze-cesti-hraci-nemaji-prava-bezna-jinde-v-evrope> [cit. 2022-04-25].

The Methodology Behind The 2021 List Of The World's Highest-Paid Athletes [online]. Dostupné z: <https://www.forbes.com/sites/brettknight/2021/06/04/the-methodology-behind-the-2021-list-of-the-worlds-highest-paid-athletes/?sh=3fc6f622100b> [cit. 2022-04-12].

VLKOVÁ, Jitka. *Podnikatel, zaměstnanec, nebo na volné noze? Sportovci se soudí o daně* [online]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/sport-dane-financni-urad.A160805_210513_ekonomika_ane [cit. 2022-04-25].

VÝZVA REPŘE 2020 [online]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/sport-1/vyzva-repre-2020> [cit. 2022-04-13].

Vzor standardní profesionální smlouvy [online]. Dostupné z: <https://facr.fotbal.cz/document/download/15274> [cit. 2022-04-13].

Sportovec jako podnikatel

Abstrakt

Jako téma své diplomové práce jsem si vybral oblast poměrně rozsáhlou, a to působení sportovce v roli podnikatele. Tato práce si však klade za cíl nahlížet na sportovce pouze optikou obchodního práva a snažit se zodpovědět otázky s tím spojené. Cílů této práce by mělo být hned několik.

Hlavním, nejvíce obecným cílem je poukázat na krajně neuspokojivý stav právní úpravy profesionálního sportu u nás, a to zejména v oblasti sportů povahou kolektivních. V rámci toho bych rád poukázal i na elementární nedostatky na poli terminologie a některé více i méně výrazné odlišnosti podnikatele standardního, jak jej všeobecně známe, a sportovce v roli podnikatele vystupujícího ve sportu.

Poslední dvě kapitoly jsem se rozhodl věnovat dvěma dle mého názoru nejobsáhlejším oblastem sportovcova postavení – smluvním závazkům a právní ochraně sportovce včetně její systematiky a aktuálních problémů spojených s domáháním se svých práv soudní i mimosoudní cestou. V případě smluvních závazků se práce věnuje nejdříve specifickým kontraktačního procesu ve sportovním prostředí a následně charakteristice jednotlivých druhů smluv, které sportovec v roli podnikatele zpravidla může uzavírat. Poslední kapitola je věnována pouze krátce soudní ochraně sportovcových práv a podrobněji rozhodčímu řízení, jakožto nejčastějšímu nástroji řešení sporů ve sportu.

Práce má tedy několik rovin, které by měly být propojeny právě v závěru. Rovinu legislativní, u které bych chtěl zhodnotit stav právní úpravy a navrhnout případná řešení. Rovinu právní, která by měla poukázat na podobnosti, ale zejména na odlišnosti, které tvoří postavení sportovce v roli podnikatele velmi specifickým. Rovina třetí, úvahová, by neměla tvořit jádro práce. Nicméně byl bych rád, aby některé pasáže kromě funkce pojiva celé práce byly v ideálním případě jakýmsi výchozím bodem pro případnou budoucí diskusi, která by nad tímto tématem měla být vedena.

Klíčová slova: sportovec, podnikatel, obchodní právo

Athlete as an entrepreneur

Abstract

This thesis is focused mainly on the problematic of the athlete's role as an entrepreneur from the perspective of business law. Its goal is not only to describe the current situation and answer some questions related to the topic, but also to point out some very problematic facts and think about possible solutions to the very unsatisfactory situation of today's legislation on professional sports.

In the first two chapters I would like to underline some specifics of the athlete's position as an entrepreneur and how it differs from the classic, normal entrepreneurship that we know. I would also like to emphasize quite serious lack on the field of terminology, that makes the necessary process of change even more difficult.

Next two chapters will be focused on the two main aspects of athlete's entrepreneurship. First one concerns the contracts and obligations he is taking part in and the typical structure of legal bonds that it creates. In this chapter I would also like to describe the specific types of contracts that are either the most common ones or somehow unusual and specific for sports.

The second chapter out of the two mentioned above will focus on the litigations that arise from these contracts or other legal reasons. I will only briefly introduce the problematics of several ways how an athlete can claim and defend his rights. Then the description of the particular ways will follow, as will the questions and controversies related to this topic.

In the end of my thesis I would like to connect all the topics that I have presented before. Among others the main ones are – legislative point of view, athlete's entrepreneurship point of view and also a less significant part, in which I want to offer a certain reflection on the matter. The legislative part will try to deal with questions such as „How is the current situation from the legislative point of view?“ and „What should be done in the future in order to improve it?“

The second topic I would like to raise is the position of athlete as an entrepreneur, what are the specifics of such a position compared with the entrepreneurship in the common sense, how we usually picture it. I would like to not only describe the matter, but also to underline certain advantages and disadvantages of this position and offer an recommendation how they should be dealt with. My own thoughts presented in this thesis are not the core of my work, but I would like it not only to keep together the other parts, but also to serve as a sort of a base for possible future discussion about this topic, which I believe is necessary.

Key words: athlete, entrepreneur, business law